

Algemene toelichting

Inhoudstafel deelrapport Algemene toelichting

1 Inleiding	4
1.1 Beknopte omschrijving voorgenomen plan	4
1.2 Ruimtelijke situering	5
1.3 Toetsing plan-MER plicht	7
1.3.1 Globale planMER	7
1.3.2 Plan-MER individuele terreinen	9
1.4 Mer-procedure	9
1.5 Initiatiefnemer van het plan	12
1.6 Opdrachthouder	12
2 Procesaanpak	13
3 Planbeschrijving	17
3.1 Algemene doelstelling en verantwoording van het plan	17
3.1.1 Doelstelling	17
3.1.2 SWOT-analyse	17
3.1.3 Gewenste ruimtelijke structuur	18
3.2 Onderdelen van het plan	21
3.2.1 Doelstelling programma en gebiedsgericht niveau	22
3.2.2 Gebieden te beschouwen op planniveau	22
3.2.3 Te onderzoeken gebieden op gebiedsgericht niveau	23
3.2.4 Samenvatting	24
3.3 Werkhypotesen ten behoeve van milieubeoordeling	26
3.4 Locatieverantwoording en –alternatieven	29
4 Ruimtelijke structuur	30
4.1 Verkeers- en vervoersstructuur	30
4.1.1 Gebundelde verkeers- en vervoerssystemen	30
4.1.2 Unimodale verkeers- en vervoerssystemen	30
4.1.3 Pijpleidingen	32
4.2 Ecologische samenhang op macroniveau	32
4.2.1 Ecoregio's en ecodistricten	32
4.2.2 Voornaamste natuurkernen per ecodistrict	33
4.3 Landschappelijke structuur: traditionele en nieuwe landschappen	39
4.3.1 Traditionele landschappen	40
4.3.2 Nieuwe landschappen	41

Lijst van figuren

Figuur 1: Ruimtelijke situering ENA.....	5
Figuur 2: Stroomschema plan-mer procedure (bron: dienst mer).....	11
Figuur 3: Gewenste ruimtelijke structuur (bron: ENA-studie deel1).....	20
Figuur 4: Bestaande ruimtelijke structuur - verkeer en vervoer (bron: ENA-studie).....	31
Figuur 5: De ecodistricten en ecoregio's in Vlaanderen.....	33
Figuur 6: belangrijke natuurentiteiten en ecologische verbindingen in het studiegebied (bron: ENA-studie).....	34
Figuur 7: Bestaande landschappelijke structuur (bron: ENA-studie).....	39

Lijst van tabellen

Tabel 1: Resultaten SWOT-analyse.....	18
Tabel 2: Overzicht volledige ENA & scoping ten behoeve van gebiedsgerichte milieubeoordeling.....	24
Tabel 3: Type bedrijvigheid.....	26
Tabel 4: Korte typering van de ecodistricten en ecoregio's in het studiegebied.....	32

1 Inleiding

1.1 Beknopte omschrijving voorgenomen plan

In uitvoering van haar basisdoelstelling om economische activiteiten te concentreren in plaatsen die deel uitmaken van de bestaande economische structuur van Vlaanderen, voorziet het RSV dat in geheel Vlaanderen een aanbodbeleid van ca 7 000 ha bijkomend te bestemmen bedrijventerreinen wordt gerealiseerd.

In dit kader selecteert het RSV oa het Economisch Netwerk Albertkanaal. Op basis van de studie 'Nadere uitwerking van het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA)'¹ besliste de Vlaamse regering op 23 april 2004 tot de verdere uitwerking van het ENA. Deze beslissing bevestigt het twee-sporenbeleid dat hiervoor gevolgd wordt; enerzijds het activeren van bestaande bedrijventerreinen (herstructurering en inbreiding) en anderzijds (het onderzoek tot) de ontwikkeling van nieuwe terreinen.

De beslissing selecteert oa de regionale bedrijventerreinen en locaties voor verder onderzoek ifv de verdere ontwikkeling van het ENA, al dan niet in combinatie met het opleggen van een aantal randvoorwaarden of bijkomende onderzoeksinitiatieven. Het onderzoek naar de planMER-plicht vormt één van deze onderzoeksinitiatieven.

De opdracht voor het onderzoeksinitiatief mbt de planMER-plicht werd opgesplitst in twee onderzoekstrajecten:

- **Onderzoekstraject 1:** opmaak van een plan-MER op programmaniveau én opmaak van gebiedsgerichte plan-MER's voor 3 terreinen waarvoor in de beslissing van de Vlaamse Regering bijkomend onderzoek werd gevraagd;
- **Onderzoekstraject 2:** plan-MER of ontheffingsdossier op gebiedsniveau, voor een aantal terreinen waarvan op basis van een voorafgaande screening moet worden vastgesteld of de MER-plicht van toepassing is

Voorliggend document betreft het milieueffectenrapport van onderzoekstraject 1, aangevuld met een aantal terreinen van onderzoekstraject 2 waarvoor nog geen afzonderlijke onderzoeken werden opgestart.

Het plan dat binnen dit MER wordt beoordeeld is dan ook tweeledig:

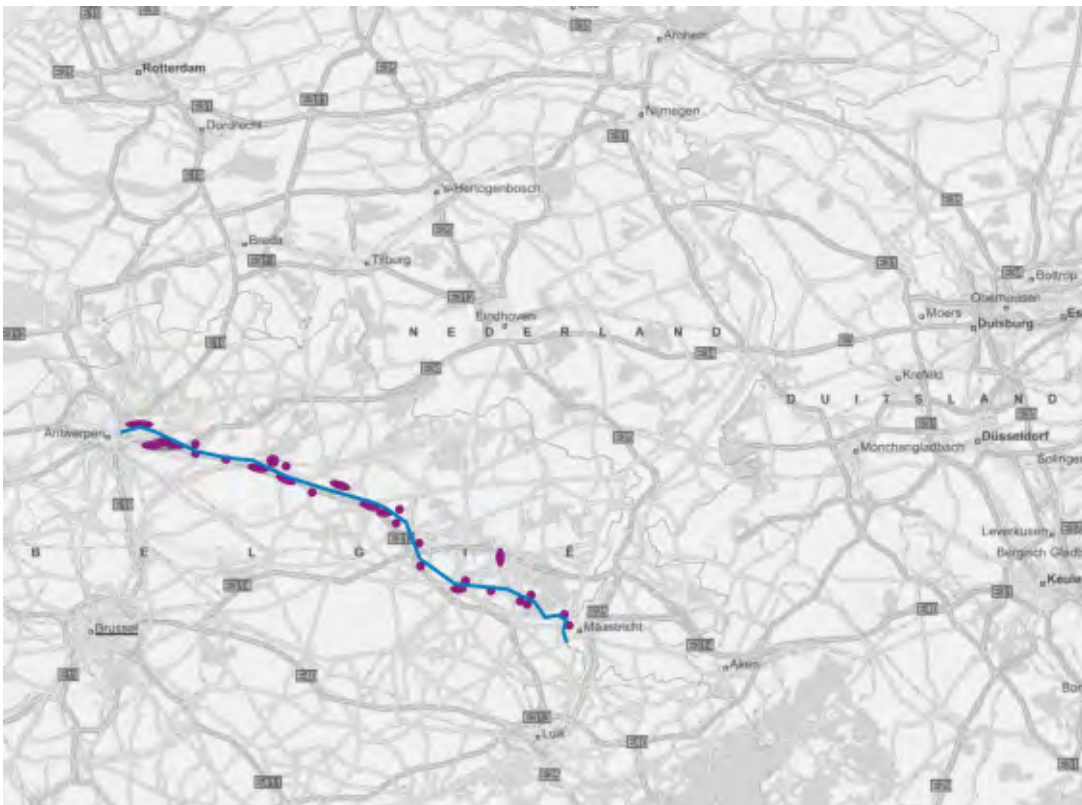
- De ontwikkeling van het **globale ENA**. Dit betekent dat zowel de besliste als onbesliste gebieden (cfr beslissing van de Vlaamse Regering dd 23/04/2004) in beschouwing genomen worden teneinde een beeld te geven van het volledige plan.
- Een gebiedsgerichte analyse, waarbij een onderscheid in diepgang tussen:
 - De ontwikkeling van drie onbesliste terreinen en
 - de ontwikkeling van **4** terreinen uit onderzoekstraject 2.

¹ Tijdelijke Vereniging Iris Consulting – Buck Consultants International – WES i.s.m. CIBE in opdracht van Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AROHM, eindrapport deel 1 en 2, augustus 2003
In het verdere verloop van dit planMER wordt naar de studie verwezen als "ENA-studie".

1.2 Ruimtelijke situering

Het ENA situeert zich in de nabijheid van een aantal stedelijke regio's van internationaal belang, die tevens belangrijke afzetmarkten zijn binnen Noordwest-Europa. Het gaat om het Vlaams stedelijk kerngebied, Randstad en het Ruhrgebied. Tussen deze kerngebieden onderling situeren zich verschillende ontwikkelingsassen. Het ENA kan in die zin beschouwd worden als een ontwikkelingsas tussen het Vlaams stedelijk kerngebied en het Ruhrgebied en is hierdoor een aantrekkelijke vestigingsregio voor internationale bedrijvigheid.

Het gebied is de oostelijke achterlandverbinding van de Haven van Antwerpen. Dit hangt samen met de goede multimodale ontsluitingsstructuur in het ENA, te weten het Albertkanaal, de E313 en in delen van het ENA ook het spoor. Momenteel heeft het ENA een nauwe band met de zeehavens van Antwerpen, Zeebrugge en Rotterdam en functioneert het voornamelijk als een herkomst- of bestemmingsregio van goederen voor bedrijven in het ENA. Het ENA is een ontwikkelingsas tussen de Vlaamse Ruit en het Ruhrgebied.

Figuur 1: Ruimtelijke situering ENA

Het ENA spreidt zich uit over de gemeenten op de as Antwerpen-Herentals-Tessenderlo-Hasselt-Genk-Lanaken. Ruimtelijk-economisch belangrijke elementen zijn de grote steden Luik en Antwerpen met de Haven die als mainport fungeert, de regionale steden Hasselt-Genk en Maastricht en de lineaire stedelijke ontwikkelingen op de as Herentals-Neerpelt-Overpelt en de as Lanaken-Maasmechelen. Deze ruimtelijk-economische structuur ontwikkelde zich loodrecht op het fysisch systeem. Het ENA behoort hoofdzakelijk tot het Scheldebekken en het uiterste oostelijk deel tot het Maasbekken.

De gemeenten die de ruimtelijk-economische potenties van het Albertkanaal en de E313 kunnen ondersteunen, zijn in het RSV geselecteerd als economisch knooppunt in het netwerk van het Albertkanaal. Dit zijn enerzijds de gemeenten gelegen langs het Albertkanaal en genoemd in de stedelijke gebieden

Antwerpen (Antwerpen, Wommelgem, Wijnegem), Beringen², Bilzen, Geel, Hasselt-Genk (Hasselt, Genk, Diepenbeek) en Herentals. Anderzijds zijn dat de gemeenten, Grobbendonk, Ham, Heusden-Zolder, Laakdal, Lanaken, Lummen, Meerhout, Olen, Ranst, Schilde, Schoten, Tessenderlo, Westerlo, Zandhoven en Zutendaal.

² Beringen is toegevoegd bij de selectie van kleinstedelijke gebieden op provinciaal niveau bij besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 (Herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen)

1.3 Toetsing plan-MER plicht

1.3.1 Globale planMER

Zoals in de regeringsbeslissing al is aangegeven, wordt de nadere uitwerking van het ENA aan een milieubeoordeling onderworpen.

In toepassing van het decreet van 27 april 2007³ “houdende de wijziging van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en van artikel 36ter van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu” (hierna het plan-MER decreet genoemd) als omzetting van de vigerende bepalingen van de EU-richtlijn 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's, is deze milieubeoordeling rechtstreeks van toepassing voor

1. 1° het plan of programma betrekking heeft op landbouw, bosbouw, visserij, energie, industrie, vervoer, afvalstoffenbeheer, waterbeheer, telecommunicatie, toerisme, ruimtelijke ordening of grondgebruik, en het kader vormt voor de toekenning van een vergunning voor een project opgesomd in bijlagen I, II en III van het besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage;
2. 2° voor een ander plan of programma dan deze vermeld onder 1°, de initiatiefnemer aan de hand van de criteria die worden omschreven in bijlage I, die bij dit decreet is gevoegd, niet aantoont dat dit plan of programma geen aanzienlijke milieueffecten kan hebben. De Vlaamse Regering kan nadere regels vaststellen betreffende de beoordeling van de aanwezigheid van aanzienlijke milieueffecten.

Het plan-MER bevat “de systematische en de wetenschappelijk verantwoorde analyse en evaluatie van de te verwachten gevolgen voor mens en milieu van het plan en de redelijkerwijze in beschouwing te nemen alternatieven van het plan en de onderdelen ervan, en de beschrijving en evaluatie van de mogelijke maatregelen om de negatieve gevolgen te vermijden, te beperken, te verhelpen of te compenseren”.

Voor het MER wordt specifiek rekening gehouden met alle relevante criteria uit bijlage 1 van het mer/vr-decreet die betrekking hebben op:

1. de kenmerken van het plan
2. de kenmerken van de effecten en van de gebieden die kunnen beïnvloed worden.

De nodige aandacht zal bij onderhavige milieueffectrapportage gaan naar de cumulatieve effecten van het gehele netwerk op en/of in samenhang met het specifieke bedrijventerrein en omgekeerd, en met o.a. de permanente en onomkeerbare effecten, met de korte en lange termijneffecten.

³ verder geconcretiseerd in het Besluit van de Vlaamse regering van 12 oktober 2007 (B.S. 7 november 2007)

Vrijwillige planMER

In de omzendbrief betreffende milieueffectbeoordeling van plannen en programma's is aangegeven dat de definitie van plan of programma drie voorwaarden bevat die tegelijkertijd vervuld moeten worden:

1. decretale of bestuursrechtelijke bepalingen moeten voorschrijven dat een plan of programma wordt opgesteld en/of vastgesteld;
2. het moet gaan om een plan of programma dat door een instantie op regionaal, provinciaal of lokaal niveau is opgesteld;
3. het plan of programma moet via een wetgevingsprocedure door het parlement of de regering worden vastgesteld of door een instantie (regionaal, provinciaal of lokaal niveau) worden vastgesteld.

Plannen en programma's die niet voldoen aan deze drie bovenstaande cumulatieve voorwaarden zijn in principe niet onderworpen aan de plan-MER-plicht. Hiervoor kan wel een vrijwillig planMER opgemaakt worden (milieubeoordeling in het vooronderzoek). Dit vrijwillig planMER kan gebruikt worden om te voldoen aan de planMER plicht van bv het ruimtelijk uitvoeringsplan op voorwaarde dat het volledig voorgenomen plan beoordeeld wordt op zijn milieueffecten in het vrijwillig planMER. Bovendien kan het enkel voldoen aan de planMER plicht op voorwaarde dat de decretale m.e.r.-procedure wordt gevolgd.

Als voorbeeld van plannen die niet voldoen aan de drie bovenstaande cumulatieve voorwaarden wordt verwezen naar plannen en programma's die beschouwd kunnen worden als een vorm van 'vooronderzoek'. Uit dit 'vooronderzoek' kunnen in een later stadium concrete plannen en programma's voortvloeien die wel kunnen voldoen aan de drie bovenstaande cumulatieve voorwaarden. Het 'vooronderzoek' bevat immers vaak een alternatievenafweging (vb een afweging van locaties) die de basis kan vormen voor concrete plannen of programma's in een later stadium (bv een ruimtelijk uitvoeringsplan) zonder dat er bij deze alternatievenafweging een milieubeoordeling gebeurd is.

Als concreet voorbeeld wordt *"de zoektocht naar één of meerdere geschikte locaties binnen een provincie om nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen, wat kan leiden tot de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan"* vermeld.

Voorliggende planMER betreft dus een vrijwillige planMER volgens de formele plan-m.e.r. procedure. Hierbij wordt benadrukt dat deze vrijwilligheid enkel van toepassing is voor het globale programmaniveau. Het mogelijk gebruik van onderzoekselementen en resultaten van onderhavig plan-MER om gebiedsgerichte ontwikkelingen in een vervolgtraject mogelijk te maken (bijv. projectniveau, inrichting of vergunningen), werpt echter een andere licht op deze 'vrijwilligheid' indien dit beschouwd zou worden als eerder vrijblijvend. Met betrekking tot de planMER-plicht voor de individuele gebieden wordt verwezen naar paragraaf 3.2.

Het plan-MER wordt uitgevoerd in nasleep van en ten dienste van toekomstige beslissingen van de Vlaamse Regering over de afbakening en ontwikkelingen van de gebieden die deel uitmaken van het ENA. Eveneens zullen resultaten van het onderzoek; voor de gebieden waarvoor nog geen gewestelijk RUP werd opgemaakt maar de opmaak ervan wel voorzien wordt / noodzakelijk is; geïntegreerd worden in de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen.

De inhoudelijke milieuafwegingen vervat in voorliggend document kunnen in kader van deze ruimtelijke uitvoeringsplannen de nodige informatie verschaffen ten behoeve van het noodzakelijk 'onderzoek tot milieueffectrapportage' (zogenaamde screeningsnota) of het gemotiveerd verzoek tot ontheffing van de verplichtingen tot plan-m.e.r. conform de geldende bepalingen van het plan-MER decreet.

Ook kunnen resultaten van het onderzoek, in de mate dat kan besloten worden tot niet-significante effecten, voor een aantal gebieden gebruikt worden in het kader van project-m.e.r. verplichtingen.

Omwille van bovenstaande redenen werd beslist een planMER op te maken voor het volledige ENA en voor de opmaak van dit rapport de m.e.r.-procedure te volgen zoals decretaal voorgeschreven.

1.3.2 Plan-MER individuele terreinen

Zoals verder toegelicht in hoofdstuk 3.2, omvat het ENA verscheidene bedrijventerreinen, waarvoor al dan niet binnen voorliggend rapport gebiedsgerichte analyses worden/werden uitgevoerd.

Belangrijk aan te merken is dat voor de gebieden Termien, Genk Zuid West, Tervant en Wommelgem-Ranst momenteel een aparte plan-m.e.r. procedure lopende is. Voor Ham-Zwartenhoek werd reeds een plan-MER goedgekeurd.

1.4 Mer-procedure

Dit document is het plan-milieueffectrapport (plan-MER) "MER bedrijventerreinen die deel uitmaken van het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA)".

De initiatiefnemer van een plan-MER-plichtig plan/project brengt de administratie op de hoogte van de voornemens tot opstelling van een plan-MER door middel van een kennisgeving. De kennisgeving werd volledig verklaard op 14 februari 2008.

Doelstelling kennisgeving

administraties en het publiek voldoende informatie verschaffen over een gepland plan/project en de manier waarop een milieueffectrapport dat plan/project zal bestuderen, evalueren en beoordelen, zodat zij reeds in een vroege fase extra elementen kunnen aanbrengen die in het MER aanvullend mee in beschouwing moeten worden genomen om de effectenstudie zo volledig mogelijk te maken.

Binnen een termijn van 10 dagen na de volledigverklaring van de kennisgeving door de administratie, betekent de administratie een afschrift van de volledig verklaarde kennisgeving aan:

- de overheid die een beslissing zal nemen over de vergunningsaanvraag;
- het college van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeente(n);
- de provinciegouverneur van de betrokken provincie(s);
- de door de Vlaamse regering aangewezen administraties en organisaties vertegenwoordigd in SERV en MINA.

Binnen een termijn van 10 dagen na ontvangst leggen de betrokken gemeenten het afschrift van de kennisgeving ter inzage van het publiek. De terinzagelegging en de doelstelling ervan wordt op passende

wijze aangekondigd. De administratie wordt op de hoogte gebracht van de aanvangs- en afsluitingsdatum van deze terinzagelegging.

De terinzagelegging van de kennisgeving liep van 20 februari 2008 tot en met 16 maart 2008.

Acties ter informering van het publiek in het kader van de actieve openbaarheid

Voor de bekendmaking van de terinzagelegging van de kennisgeving zal de Dienst MER aankondigingen plaatsen in een aantal relevante dagbladen. Daarnaast dienen de gemeenten de terinzagelegging op gepaste wijze aan te kondigen.

Bij de terinzagelegging of bekendmaking wordt duidelijk aangegeven dat eventuele opmerkingen over de inhoudsafbakening van het op te stellen MER binnen een termijn van 30 dagen na de bekendmaking of aanvang van de terinzagelegging al dan niet via de gemeente aan de administratie moeten worden bezorgd. De administratie neemt uiterlijk 60 dagen na de volledigverklaring van de kennisgeving een **beslissing over de aanstelling van de opstellers van het MER en de inhoud en inhoudelijke aanpak van het MER** (richtlijnen). Uiterlijk 70 dagen na de volledigverklaring van de kennisgeving maakt ze haar beslissing bekend.

De richtlijnen voor het MER werden afgewerkt op 28 mei 2008.

In het geval er zich grensoverschrijdende effecten kunnen voordoen, krijgt de administratie 20 dagen extra tijd om het buurland of –gewest te informeren en de richtlijnen op te stellen en te betekenen. De provincie Nederlands Limburg werd in de kennisgevingsfase aangeschreven.

Daarop wordt het MER opgesteld door erkende MER-deskundigen o.l.v. een MER-coördinator. Hierbij wordt rekening gehouden met de opmerkingen van de geconsulteerde administraties evenals de opmerkingen gemaakt tijdens de terinzagelegging.

Doelstelling MER

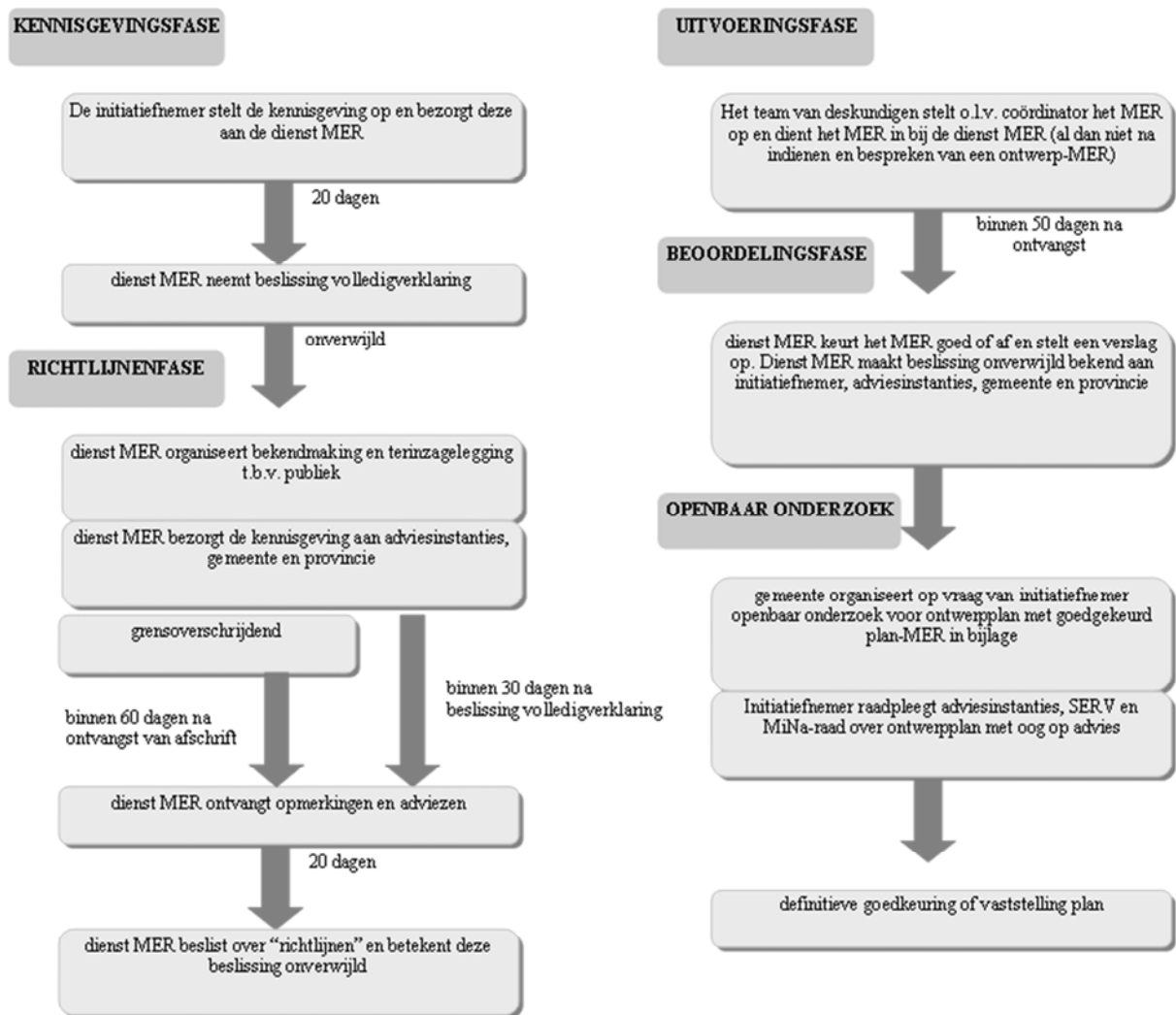
Een zo concreet mogelijk beeld geven van de te verwachten gevolgen voor mens en milieu van een plan/project en haar alternatieven en aangeven hoe negatieve effecten kunnen vermeden, gemilderd, verholpen of gecompenseerd worden; dit met de doelstelling om bij te dragen aan het besluitvormingsproces bij de vergunningverlening.

Het MER dient door te werken in de besluitvorming; m.n. bij de beslissing van de overheid over het voorgenomen plan en de onderdelen en bij de uitwerking ervan dient rekening gehouden te worden met de goedgekeurde rapporten en met de opmerkingen en commentaren werden uitgebracht.

De administratie toetst het MER aan de richtlijnen, vereiste gegevens en opmerkingen op de ontwerp tekst en komt tot een beslissing uiterlijk 50 dagen na ontvangst van het rapport. Het resultaat van de toetsing leidt tot een goed- of afkeuring van het MER.

Het goedgekeurde MER, het MER-verslag (opgesteld door de administratie) en eventuele bijzondere richtlijnen liggen vanaf de betekening van de beslissing ter inzage bij de administratie. De Vlaamse regering kan nadere regelen vaststellen voor het gebruik van het MER bij de verdere besluitvorming.

In onderstaand stroomschema is de plan-m.e.r. procedure schematisch voorgesteld (bron : dienst MER). De verschillende procedurestappen die in elk van de fasen doorlopen dienen te worden, worden in onderstaand schema vereenvoudigd weergegeven. Een uitgebreid stappenschema is in bijlage 1 opgenomen.

Figuur 2: Stroomschema plan-mer procedure (bron: dienst mer)

1.5 Initiatiefnemer van het plan

Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Antwerpen (POM Antwerpen)

Lange Lozanasraat 233 bus 4; 2018 Antwerpen

Tel: 03/240 68 00

Interne deskundige:

- Jan Blancke

Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Limburg (POM Limburg)

Kunstlaan 18; 3500 Hasselt

Tel: 011/30 01 00

Interne deskundige:

- Luc Ghys
- Guy Sillen

1.6 Opdrachthouder

ARCADIS Belgium NV

BE Ruimte en verkeer

vertegenwoordigd door Wouter Dernau, directeur BE Ruimte & Verkeer

Clara Snellingsstraat 27; 2100 Antwerpen - Deurne

tel : 03 360 83 00

fax : 03 360 83 01

www.arcadisbelgium.be

2 Procesaanpak

In eerste instantie wordt een beoordeling van het globale plan (zijnde het programma van nadere uitwerking Economisch Netwerk Albertkanaal) beoogd. Het betreft een analyse op programmaniveau waarbij wordt uitgegaan van een integrale ontwikkeling van de voorgestelde gebieden (incl. de 3 onbesliste terreinen). Dergelijke integrale invulling van vooropgestelde ENA gebieden houdt dus voor de analyse op macro niveau een worst-case scenario in. Doelstelling van de analyse van het integrale plan is knelpunten/aandachtspunten te detecteren, waarbij rekening wordt gehouden met het cumulatieve effect van de ontwikkeling van alle voorgestelde gebieden samen.

Deze knelpunten vanuit de macro-analyse vormen enerzijds louter aandachtspunten ten behoeve van de analyse op micro-niveau (gebiedsgerichte uitwerking). Vanuit de gebiedsgerichte uitwerking kunnen voorstellen geformuleerd worden met betrekking tot de afbakening van de voorgestelde gebieden en/of inrichtingsmaatregelen voor de voorgestelde terreinen. Deze voorstellen kunnen zowel op basis van aandachtspunten vanuit de analyse op macro-niveau geformuleerd worden (in hoofdzaak op basis vanuit de receptoren landschap en ecologie) als op basis van aanvullende informatie vanuit de gebiedsgerichte analyse (bv hinderaspecten die impact via geluid en/of lucht omvatten).

Anderzijds komen uit deze analyse elementen naar voor die aandachtspunten vormen voor het algemene beleid (bv verkeersproblematiek E313, wenselijkheid mbt ontsnipperingsmaatregelen vanuit ecologie, ...).

Op basis van de voorstellen betreffende de afbakening en/of inrichting van de gebieden kan de besluitvorming van het ENA programma voorbereid worden.

Hierbij is er een duidelijke wisselwerking tussen de uitwerking op programmaniveau en de gebiedsgerichte uitwerking. Dit houdt in dat bij gebiedsgerichte uitwerkingen dergelijke cumulatieve effecten op programmaniveau niet over het hoofd gezien mogen worden en vice versa.

Het juridisch-beleidsmatige kader wordt bij de analyse op programmaniveau niet in rekening gebracht in functie van het bepalen van de waarde van de terreinen. Ook bij de gebiedsgerichte analyse wordt het juridisch-beleidsmatige kader in eerste instantie niet in rekening gebracht, maar wordt er hoofdzakelijk uitgegaan van de huidige en potentiële waarde van de terreinen. Juridisch-beleidsmatige bepalingen weerspiegelen immers niet steeds de reële waarde van een terrein (zo zijn bv niet alle waardevolle monumenten ook effectief beschermd, is het afbakeningsproces in het buitengebied nog lopende waardoor niet alle ecologisch waardevolle gebieden effectief als VEN/IVON/... zijn aangeduid of omgekeerd, (potentieel) minder waardevolle gebieden nog wel als groengebied op het gewestplan ingekleurd,...).

Voor een algemeen overzicht van juridisch-beleidsmatige ruimtelijke randvoorwaarden, zie verder.

Als resultaat van deze procesgerichte aanpak wordt voorliggend rapport opgedeeld in **afzonderlijke deelstructuren**:

1. beoordeling integrale ENA (zonder rekening te houden met maatregelen die reeds voorgesteld zijn vanuit gebiedsgerichte analyses)⁵
2. gebiedsgerichte analyses
 - Bestaande bedrijventerreinen (herstructurering/inbreiding)
 - Locatieonderzoek nieuwe bedrijventerreinen

De opdeling in deze deelrapporten weerspiegelt het doorlopen proces en bevordert tevens de leesbaarheid. Bovendien kan informatie van de gebiedsgerichte bespreking als afzonderlijk document uit voorliggend rapport gehaald worden.

BELANGRIJKE NOOT

Het hoeft geen betoog dat de verschillende gebieden van het programma 'Uitwerking Economisch Netwerk Albertkanaal' een geëigend ontwikkelingspad kennen al of niet geflankeerd door noodzakelijke beleidsvoorbereidende studies. Immers zijn in de schoot van het Coördinatieplatform ENA reeds verschillende acties in uitvoering gebracht of terreinontwikkelingen reeds uitgevoerd. Voor een laatste stand van zaken en contactname wordt terzake verwezen naar de website van het ENA: www.vlaanderen.be/ENA.

De diversificatie van de **verschillende statuten van gebieden** – zoals ook weergegeven in de beslissing van de Vlaamse Regering d.d. 23 april 2004 zelf – **noodzaakt een sterke verduidelijking van het statuut van deze gebieden én de graad van uitwerking en statuut van maatregelen in voorliggende milieubeoordeling**. Zo is het evident dat een ENA gebied waar reeds een beleidsbeslissing tot ontwikkeling is genomen én geen gebiedsgerichte milieubeoordeling (noch plan-m.e.r. noch project-m.e.r.) vereist is, enkel maatregelen in voorliggende milieubeoordeling aangegeven kunnen worden in de vorm van aanbevelingen naar het (flankerend) beleid.

Het valt te benadrukken dat sinds de beslissing van de Vlaamse Regering d.d. 23 april 2004 uiteraard nog beleidsbeslissingen zijn genomen, bijv. op basis van verder locatieonderzoek (Ham-Zwartenhoek) of definitief goedgekeurde gewestelijke RUP's (bijv. Liessel, Genenbos, Heirenbroek).

We maken onderscheid tussen volgende statuten van gebieden ENA en bijhorend statuut van aanbevelingen of milderende maatregelen volgend uit voorliggende milieubeoordeling:

<u>statuut ENA gebied</u>	<u>besluitvorming</u>	<u>maatregelen soort en statuut</u>	<u>voorbeeld gebieden (niet- limitatief)</u>
herstructurering	inrichting of vergunningen, desgevallend bestemmingswijziging	aanbevelingen naar inrichting beleidsaanbevelingen	Hoge Keer, Hoogbuul, Eindhoutsebaan, Kolenhaven Lummen, Termien, EBEMA,
inbreiding	vergunningen	aanbevelingen naar inrichting en doorwerking milderende maatregelen naar vergunningsverlening	Kapelleveld II, Broechem-Ranst Kaatsbeek N702, Genk Zuid
nieuw bedrijventerrein	gewestelijk RUP	milderende maatregelen die doorwerken in het RUP verdere aanbevelingen naar inrichting en vergunningverlening	Beverdonk, Heirenbroek, Liessel, Genk Zuid West, Genenbos, Tervant, Ravenshout-Noord, Lanaekerveld
locatieonderzoek	beleidsbeslissing tot al dan niet ontwikkelen en eventuele randvoorwaarden	onderbouwende elementen aanreiken voor beleidsbeslissing al of niet ontwikkelen	Zolder Lummen Zuid, Zwaaiikom Ranst, Genk Zuid Oost

In de gebiedsgerichte uitwerking van voorliggende milieubeoordeling wordt dit per gebied nogmaals ter verduidelijking en herhaling aangegeven welk statuut dit kent en bijgevolg hoe de vooropgestelde milderende maatregelen of aanbeveling geduid moeten worden in kader van verdere besluitvorming.

3 Planbeschrijving

3.1 Algemene doelstelling en verantwoording van het plan

3.1.1 Doelstelling

In het **RSV** worden vier **basisdoelstellingen** vooropgesteld voor de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen:

1. De selectieve uitbouw van de stedelijke gebieden, het gericht verweven en bundelen van functies en voorzieningen waaronder de economische activiteiten binnen de stedelijke gebieden. Daarbij gaat absolute prioriteit naar een zo goed mogelijk gebruik en beheer van de bestaande stedelijke structuur
2. Het behoud en waar mogelijk de versterking van het buitengebied en een bundeling van wonen en werken in de kernen van het buitengebied.
3. Het concentreren van economische activiteiten in die plaatsen die deel uitmaken van de bestaande economische structuur van Vlaanderen
4. Het optimaliseren van de bestaande verkeers- en vervoersinfrastructuur waarbij de ruimtelijke condities worden gecreëerd voor het verbeteren van het collectief vervoer en de organisatie van vervoersgenererende activiteiten op punten die ontsloten worden door openbaar vervoer.

In uitvoering van de derde basisdoelstelling voorziet het RSV dat in geheel Vlaanderen een aanbodbeleid van circa 7.000 ha bijkomend te bestemmen bedrijventerreinen wordt gerealiseerd tegen 2007. Dit is een gezamenlijke taak voor de Vlaamse overheid, de provincies en de gemeenten.

Het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA) is in het RSV geselecteerd omwille van de performante ruimtelijk-economische rol en betekenis van het gebied. De nadere uitwerking ervan is een belangrijk instrument om het **aanbodbeleid** op vlak van **bedrijventerreinen** op Vlaams niveau te **realiseren**. Door de ligging langsheen hoogwaardige verkeers- en vervoersinfrastructuur (Albertkanaal, E313, E34) en door de (potentiële) onderlinge relaties, kunnen de geselecteerde gemeenten fungeren als één netwerk. De Vlaamse overheid wil deze potenties maximaal valoriseren door een gedifferentieerd en hoogwaardig aanbod aan bedrijventerreinen te creëren. In dit netwerk van Vlaams niveau is plaats voor zowel watergebonden als niet-watergebonden bedrijvigheid en voor bijkomende hoogwaardige infrastructuur (spoor, leidingen).

3.1.2 SWOT-analyse

In de ENA-studie (deelrapport 1) is op basis van de analyse van bestaande structuren en ruimtelijk-economisch onderzoek⁴ een SWOT-analyse opgesteld. Tabel 1 is een overname van hoofdstuk II.4 uit de ENA-studie, deel 1. Voor een meer uitgebreide toelichting en verantwoording wordt verwezen naar de ENA-studie.

Uit de SWOT-analyse blijken belangrijke, mogelijk conflicterende ruimteclaims vanuit economie en open ruimte. Het ENA beschikt over veel kwaliteiten en potenties, maar bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen zal sterk rekening gehouden moeten worden met een geïntegreerd afwegingskader waarbij zowel economie als open ruimte als variabelen worden onderzocht.

Tevens valt op dat de havens van de Rijn-Schelde Delta gecombineerd met goede achterlandverbindingen behoren tot de krachten van het ENA, terwijl tegelijkertijd congestie op de ring rond Antwerpen een belangrijk knelpunt is. Dit geeft aan dat het gebruik van multimodaal vervoer gestimuleerd en gefaciliteerd moet worden in het ENA.

⁴ Positionering van; Economie en logistiek in en Ruimtelijke analyse van het ENA

Momenteel is infrastructuur als belangrijkste verbindend element voor netwerkvorming in het ENA gesignaleerd. Een meer op logistiek gerichte samenwerking tussen de bedrijven biedt een mogelijkheid tot verdere netwerkvorming in het ENA.

Tabel 1: Resultaten SWOT-analyse

<i>Kwaliteiten</i>	<i>Knelpunten</i>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Gunstige ligging in functie van marktgebieden ☐ Nabijheid van havens van de Rijn-Schelde Delta als poort van internationaal belang ☐ ENA is een industriële ontwikkelingsas met een belang binnen de Vlaamse en Europese economische hoofdstructuur ☐ Zwaartepunt van industriële ontwikkelingen ☐ Enkele knooppunten vervullen nu al logistieke functie ☐ Infrastructurele ontsluiting via alle modaliteiten (spoor, water en weg) ☐ Aanwezigheid van meerdere (container)terminals ☐ Goede ontsluiting naar hoofdwegenet ☐ Aanbieden van multimodaal ontsloten bedrijventerreinen 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Nog beperkte modal shift in goederenvervoer ☐ Huidige mate van netwerkvorming is beperkt tot lijninfrastructuur als belangrijkste verbindend element ☐ Ruimtetekort aan bedrijventerreinen op korte termijn beschikbaar ☐ Lage ruimtelijke kwaliteit bestaande bedrijventerreinen ☐ Versnipperde ruimte zowel voor bedrijvigheid als voor open ruimte ☐ Capaciteitsproblemen hoofdwegenet ☐ Enkele terreinen met slechte ontsluiting naar hoofdwegenet ☐ Ontbreken ruimtelijke visie op geheel
<i>Potenties</i>	<i>Bedreigingen</i>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Voeren van een aanbodbeleid bestaande uit enerzijds herstructureerings- en inbreidingsgebieden en anderzijds nieuwe bedrijventerreinen ☐ Waardetoevoeging goederenstromen ☐ Kansen voor modal shift ☐ Netwerkvorming door faciliteren logistieke netwerken (o.a. terminals, watergebonden kavels etc.) ☐ Aantrekken nieuwe bedrijvigheid (overloop vanuit havens, nieuwe investeringen en autonome groei) ☐ Achterlandverbindingen met voldoende capaciteit ☐ Wederzijds afstemmen van economische ontwikkeling en open ruimte ☐ Overwegende unimodaliteit transformeren naar multimodaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Sterke algemene eenzijdige groei van het goederenvervoer over weg ☐ Dichtslibben wegennet in het bijzonder rond stad Antwerpen ☐ Laagconjunctuur ☐ Mogelijkheid ontwikkelen bedrijventerreinen in Antwerps poortgebied zijn zeer beperkt ☐ Maatschappelijk verweer vanuit NIMBY-syndroom⁴

3.1.3 Gewenste ruimtelijke structuur

Aan de hand van de visie op toekomstige ontwikkelingen van het ENA en ruimtelijke concepten voor de gewenste ruimtelijke structuur is een gewenste ruimtelijke structuur voor het ENA uitgewerkt. In volgende alinea's en Figuur 3 is de synthese hiervan overgenomen uit de ENA-studie, deelrapport I, hoofdstuk III.3. Voor een meer uitgebreide toelichting wordt naar de ENA-studie verwezen.

Er wordt benadrukt dat het een **visie** omtrent de **gewenste** ruimtelijke structuur betreft en het voorstel zoals weergegeven in Figuur 3 niet als vaststaand feit wordt beschouwd.

Om de gewenste economische structuur te realiseren wordt een tweesporenbeleid voorgesteld:

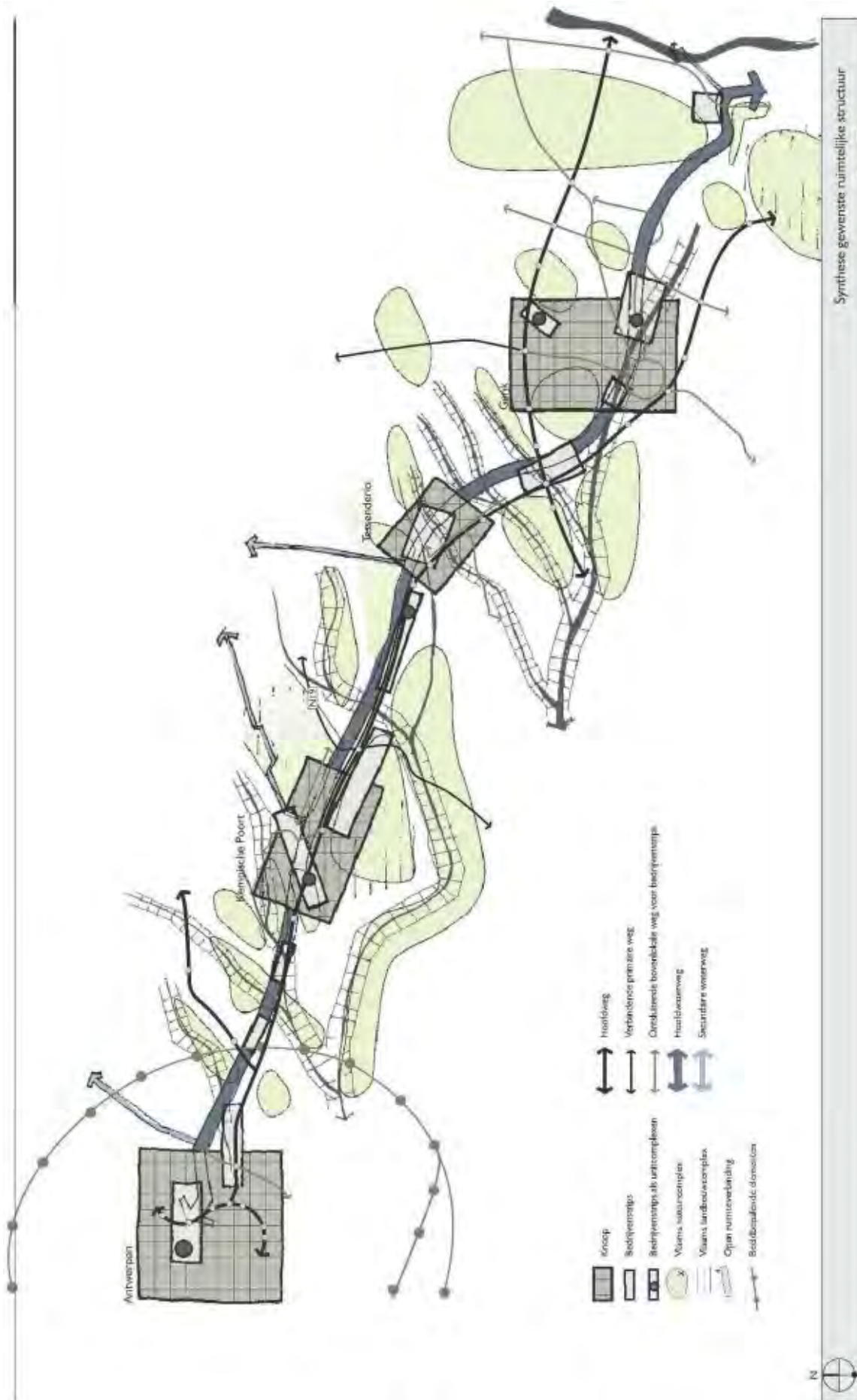
- Activeren bestaande bedrijventerreinen dmv herstructurering en inbreiding
- Ontwikkelen nieuwe bedrijventerreinen (voorstel nieuwe terreinen en zones voor locatieonderzoek)

De bestaande industriële ontwikkelingsas wordt getransformeerd naar een multilogistiek en geleed ruimtelijk netwerk van bedrijvenstrips, knopen en scheidende open ruimte.

De vier deelruimten zijn duidelijk te onderscheiden: het Antwerps Poortgebied rond de Knoop Antwerpen als grootstedelijk en randstedelijk gebied, het Netebekken rond de knoop Kempische Poort, West-Limburg in de omgeving van de Knoop Tessenderlo en het Limburgs Poortgebied met als belangrijkste element de knoop Genk.

De bundel E313-E314-Albertkanaal met eventueel de Montzenlijn vormt de belangrijkste drager van economische ontwikkeling. Knopen en bedrijvenstrips hangen hieraan op en dragen bij aan het aanbodbeleid dat in het ENA gevoerd wordt. Terminals en een aanbod aan ENA-bedrijventerreinen faciliteren netwerkvervoer. Door een gevarieerd aanbod aan ENA-bedrijventerreinen wordt een bijdrage aan multilogistiek geleverd.

Het Groot Schijn, de Kleine en Grote Nete, Demer en Maas en hun zijlopen en het Kempisch Plateau zijn de onderliggende dragers van de gewenste ruimtelijke structuur van het ENA.

Figuur 3: Gewenste ruimtelijke structuur (bron: ENA-studie deel1)

3.2 Onderdelen van het plan

Op basis van de studie 'Nadere uitwerking van het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA)⁵' besliste de Vlaamse regering op 23 april 2004 tot de verdere uitwerking van het ENA. Hierin wordt beleid op twee sporen beoogd: enerzijds het activeren van bestaande bedrijventerreinen (herstructurering en inbreiding) en anderzijds (het onderzoek tot) de ontwikkeling van nieuwe terreinen.

Deze beslissing omvat onder andere de selectie van de regionale bedrijventerreinen en locaties voor verder onderzoek in functie van de verdere ontwikkeling van het ENA, al dan niet in combinatie met het opleggen van een aantal randvoorwaarden of bijkomende onderzoeksinitiatieven (zie bijlage 2 voor de integrale tekst van de beslissing). Het onderzoek naar de planMER-plicht vormt één van deze onderzoeksinitiatieven.

De opdracht voor het onderzoeksinitiatief mbt de planMER-plicht werd opgesplitst in twee onderzoekstrajecten:

- Onderzoekstraject 1: opmaak van een plan-MER op programmaniveau én opmaak van gebiedsgerichte plan-MER's voor 3 terreinen waarvoor in de beslissing van de Vlaamse Regering bijkomend onderzoek werd gevraagd (zie verder "locatieonderzoek nieuwe bedrijventerreinen");
- Onderzoekstraject 2: plan-m.e.r. verplichtingen op gebiedsniveau, voor een aantal terreinen waarvan op basis van een voorafgaande screening moet worden vastgesteld of de plan-MER-plicht van toepassing is

Voorliggend document betreft het milieueffectenrapport van onderzoekstraject 1, aangevuld met een aantal terreinen van onderzoekstraject 2 waarvoor nog geen afzonderlijke onderzoeken werden opgestart.

Het plan dat binnen dit plan-MER wordt beoordeeld is dan ook tweeledig:

- De ontwikkeling van het **globale ENA (programmaniveau)**. Dit betekent dat zowel de besliste als onbesliste gebieden (cf. beslissing van de Vlaamse Regering dd 23/04/2004) in beschouwing genomen worden teneinde een beeld te geven van de milieueffecten van het volledige plan.
- Een **gebiedsgerichte analyse**, waarbij een onderscheid in diepgang gemaakt wordt tussen:
 - De ontwikkeling van **4 bestaande bedrijventerreinen** (uit onderzoekstraject 2), zijnde **herstructurering of inbreidingen**.
Het betreft de terreinen Hoogbuul, Kapelleveld II, Kaatsbeek N702 en EBEMA.
 - **Locatieonderzoek** voor de ontwikkeling van **drie mogelijke nieuwe bedrijventerreinen** waarvoor het milieuonderzoek informatie moet aanleveren voor de besluitvorming door de Vlaamse Regering om deze terreinen al dan niet – en onder welke modaliteiten – te gaan bestemmen als bedrijventerrein.
Het betreft de gebieden Zwaikom Ranst, Zolder Lummen Zuid en Genk Zuid Oost.
 -

Een verdere verduidelijking omtrent de gebieden die deel uitmaken van het ENA, het onderzoekstraject en onderzoeksniveau waartoe ze behoren is opgenomen in de hiernavolgende hoofdstukken (zie ook Tabel 2).

⁵ Tijdelijke Vereniging Iris Consulting – Buck Consultants International – WES i.s.m. CIBE in opdracht van Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AROHM, eindrapport deel 1 en 2, augustus 2003

3.2.1 Doelstelling programma en gebiedsgericht niveau

Conform de beslissing van de Vlaamse Regering dd 23/04/2004 omvat het ENA 33 regionale bedrijventerreinen (beslispunten 3, 5, 6 & 7) en 6 infrastructurele maatregelen (beslispunt 9).

De analyse op **programmaniveau** beoogt een beoordeling van de cumulatieve effecten van het gehele ENA-programma. In de effectanalyse wordt dan ook uitgegaan van de ontwikkeling van de 33 regionale bedrijventerreinen en realisatie van de 6 infrastructurele maatregelen. Een oplistijng van deze gebieden is opgenomen in Tabel 2.

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 wordt in eerste instantie uitgegaan van de volledige ontwikkeling van elk van de 33 gebieden.

Het **gebiedsgerichte deel** beoogt de beoordeling van de effecten van een aantal acties uit beslissingspunten 3 en 7 van de beslissing van de Vlaamse Regering. Deze gebiedsgerichte beoordeling heeft voor elk van beide beslissingspunten echter een totaal verschillende doelstelling (voor een verklaring van de keuzes die hier gemaakt worden, verwijzen we naar § 3.2.3):

- Voor de **19 bedrijventerreinen van beslispunt 3** (inbreiding of herstructurering van reeds bestemde bedrijventerreinen) wenst de opdrachtgever dat het plan-MER op programmaniveau tevens als plan-MER op terreinniveau dienstig moet zijn voor eventuele latere RUP's én zelfs - indien geen RUP moet worden opgemaakt voor de geplande inbreiding of herstructurering - dat uit het plan-MER moet blijken welke de te verwachten milieu-impact is en welke maatregelen aangewezen zijn bij de effectieve realisatie van de plannen. Er blijken echter grote verschillen op te treden tussen deze gebieden, in die zin dat een gebiedsgerichte beoordeling voor elk bedrijventerrein niet aangewezen is. Daarom is een scoping uitgevoerd om de gebieden waar dit wel relevant is te selecteren.

Als resultaat werden nog **4 gebieden** weerhouden waarvoor in het kader van voorliggend planMER een afzonderlijke, gebiedsgerichte analyse is uitgevoerd: Hoogbuul, Kapelleveld II, Kaatsbeek N702 en EBEMA. De afzonderlijke plan-MER's voor de **4 bedrijventerreinen van beslispunt 7** hebben uiteraard tot doel de beslissing te onderbouwen inzake het al dan niet realiseren van de bewuste bedrijventerreinen en desgevallend de optimale locaties.

Aangezien voor het gebied Zwartenhoek reeds een planMER werd opgemaakt, zijn in het kader van voorliggend planMER de gebiedsgerichte analyses van **3 terreinen** opgenomen: Zwaaikom Ranst, Zolder Lummen Zuid en Genk Zuid Oost.

3.2.2 Gebieden te beschouwen op planniveau

Aangezien de doelstelling van het plan-MER is om de milieu-impact van het volledige ENA te beoordelen, wordt de ontwikkeling van alle gebieden in rekening gebracht.

Hierbij wordt abstractie gemaakt van een ontwikkeling met en een ontwikkeling zonder de drie onbesliste terreinen. Een overzicht van alle gebieden die op planniveau in rekening worden gebracht is opgenomen in Tabel 2. Voor een situering van de gebieden wordt verwezen naar kaarten 1, 2, 4 en 5 in het kaartenboek.

In eerste instantie wordt uitgegaan van een integrale ontwikkeling van alle gebieden. De keuze hiervoor wordt verantwoord door het feit dat op deze wijze het doorlopen proces tot ontwikkeling van een optimalisatie en besluitvorming van het programma duidelijk in beeld wordt gebracht.

3.2.3 Te onderzoeken gebieden op gebiedsgericht niveau

In het kader van de opmaak van dit plan-MER ENA is het uitvoeren van een gebiedsgerichte milieubeoordeling van alle planonderdelen niet nodig. Voor volgende categorieën van planonderdelen menen wij dat een **gebiedsgerichte milieubeoordeling geen** toegevoegde waarde levert:

- categorie A: reeds een MER opgesteld of een MER in uitvoering.
- categorie B: bestaande bedrijventerreinen waar bij verdere realisatie (bv. inbreiding, herstructurering) mogelijk betekenisvolle effecten kunnen optreden, maar waar reeds specifiek op deze milieuknelpunten gerichte studies zijn uitgevoerd of in uitvoering zijn.
- categorie C: bedrijventerreinen waar naar verwachting de optredende effecten ten gevolge van de uitvoering van de acties voorzien in ENA onbeduidend zijn in verhouding tot de huidige effecten; het betreft bijvoorbeeld een beperkte herstructurering of inbreiding van een bestaand bedrijventerrein, en waar noch op basis van een eigen screening noch op basis van een melding vanuit het coördinatieplatform ENA milieuknelpunten bekend zijn;
- categorie D: bedrijventerreinen van beslispunt 6 van de beslissing van de Vlaamse regering; deze vormen het voorwerp van onderzoekstraject 2 van deze opdracht. In het kader van de uitvoering van onderzoekstraject 2 werd een screeningsnota opgesteld die uitsluitend gaf over de MER-plicht van de betreffende terreinen.
- categorie E: planonderdelen van beslispunt 9 van het Besluit van de Vlaamse regering; het betreft de acties inzake transportinfrastructuur; een gebiedsgerichte milieubeoordeling wordt niet uitgevoerd vermits dit het bestek van de opdracht te buiten gaat.

Voor de gebieden waarvoor reeds onderzoek werd uitgevoerd of lopende is, is informatie van deze gebiedsgerichte analyses wel relevant in functie van de beoordeling van het globale plan. Meer bepaald in functie van het in beeld brengen van cumulatieve effecten van milieuknelpunten. Deze informatie werd voor zover beschikbaar en mogelijk mee opgenomen in het plan-MER.

Voor de overige planonderdelen wordt in het kader van dit plan-MER **wél** een specifieke en concrete **gebiedsgerichte milieubeoordeling** uitgevoerd. Dit geldt voor volgende categorieën van planonderdelen:

- categorie F: 3 bedrijventerreinen van beslispunt 7 van het Besluit van de Vlaamse regering, met name terreinen waarover nog geen beslissing tot realisatie is genomen en waar nog een plan-MER en GRUP moet worden opgesteld. Voor deze 3 terreinen is een afzonderlijke plan-MER opgemaakt. Deze drie planMER's zijn opgenomen in het deelrapport 'analyse op gebiedsniveau' (delen 2, 3 en 4) : Zwaaikom Ranst, Zolder Lummen Zuid en Genk Zuid Oost.
- categorie G: bedrijventerreinen die reeds als zodanig bestemd zijn, maar waar bij de verdere realisatie ervan mogelijk project-MER plichtige activiteiten kunnen plaatsvinden. In zowat alle gevallen betreft het mogelijke ontbossingen (vanaf 3ha MER-plichtig met mogelijkheid tot ontheffing). Voor deze gebieden zijn vooral aandachtspunten en mogelijke milderende maatregelen geformuleerd in het deelrapport 'analyse op gebiedsniveau' (delen 2 tem 5). De diepgang van uitwerking is beperkter dan deze voor categorie F;
- categorie H: bedrijventerreinen die reeds als zodanig bestemd zijn maar waar bij de verdere realisatie ervan mogelijk betekenisvolle milieueffecten kunnen optreden, en waarbij noch een MER is vereist noch specifieke studies zijn uitgevoerd of in uitvoering zijn om deze milieuknelpunten te behandelen. Voor deze gebieden zijn vooral aandachtspunten en mogelijke milderende maatregelen geformuleerd in het deelrapport 'analyse op gebiedsniveau' (delen 2 tem 5). De diepgang van uitwerking is beperkter dan deze voor categorie F.
Tot deze categorie behoren tevens de bedrijventerreinen waar problemen zouden kunnen ontstaan tengevolge van cumulatieve effecten, bijvoorbeeld op vlak van luchtverontreiniging of verkeershinder, zeker wanneer de geplande acties plaatsvinden in zones met reeds een grote concentratie aan bedrijventerreinen en waar zich op macroniveau dergelijke milieuknelpunten voordoen.

3.2.4 Samenvatting

Een overzicht van alle gebieden die, conform de beslissing van de Vlaamse Regering, onderdeel uitmaken van het ENA is opgenomen in Tabel 2.

Hierbij is eveneens de categorisering weergegeven die werd opgesteld ten behoeve van de scoping van de planonderdelen van het ENA die aan een gebiedsgerichte milieubeoordeling zijn onderworpen (zie voorgaande hoofdstuk). De planonderdelen die geselecteerd zijn in functie van een verdere gebiedsgerichte uitwerking in dit plan-MER zijn gemarkeerd.

Voor de bespreking van het globale plan wordt verwezen naar het deelrapport 'Analyse op programmaniveau'. De gebiedsgerichte informatie is opgenomen in het deelrapport 'Analyse op gebiedsniveau'.

Tabel 2: Overzicht volledige ENA & scoping ten behoeve van gebiedsgerichte milieubeoordeling

	Naam	Terreintype	Motivering categorisering	Categorie scoping
1	Antwerpen-Kanaal	Herstructurering (geen extra bedrijvigheid)	Geen milieuknelpunten	C
2	Hoge Keer	Herstructurering (10ha van totaal 23ha wordt zelfs opnieuw vrijgemaakt ter herwaardering Schijnvallei)	Wordt mee bekeken in MER Wommelgem-Ranst	A
3	Kapelleveld II	Inbreiding (17ha extra bedrijvigheid)	Waterhuishouding is aandachtspunt; ook mogelijke hinder van omwonenden; geen studies beschikbaar	H
4	Wommelgem - Ranst	locatieonderzoek	MER in opmaak	A
5	Zwaaikom-Ranst	locatieonderzoek	Plan-MER op te maken	F
6	Broechem-Ranst	Inbreiding (32ha extra)	Interne en externe ontsluiting problematisch; aanwezigheid natuurwaarden; aanwezigheid Tappelbeek; project-MER afgewerkt	A
7	Beverdonk	nieuw terrein (35ha)	Onderzoekstraject 2, reeds ontheffing en GRUP	A,D
8	Wolfstee - Klein Gent	Inbreiding (4,7ha op totaal van 113ha)	Actie brengt geen extra milieuknelpunten met zich mee	C
9	Heirenbroek	nieuw terrein (35ha)	Onderzoekstraject 2 – geen plan-MER plicht o.b.v. onderzoek tot milieueffectrapportage, GRUP definitief vastgesteld	D
10	Hannekenshoek	Herstructurering (10ha op totaal van 103ha)	Geen milieuknelpunten	C
11	Hoogbuul	Herstructurering (9ha op totaal van 144ha)	Mogelijk MER-plicht voor ontbossingen	G
12	Portaal Lammerdries	nieuw terrein (5,4ha)	Onderzoekstraject 2 – GRUP goedgekeurd (vóór invoering plan-MER-plicht)	D
13	Geel Liessel	nieuw terrein (34ha)	Onderzoekstraject 2 – geen plan-MER plicht o.b.v. onderzoek tot milieueffectrapportage, GRUP definitief vastgesteld	D
14	Eindhoutsebaan	Herstructurering (25ha op totaal van 98ha)	Reeds gerealiseerd op terrein	G
15	Ham	Inbreiding (11ha extra)	Reeds MER	A
16	Zwartenhoek	locatieonderzoek	Reeds MER, op basis waarvan de Vlaamse Regering besliste om terrein in totaliteit te ontwikkelen (19-07-2009)	A
17	Genenbos	nieuw terrein (34ha)	Onderzoekstraject 2 – geen plan-MER plicht o.b.v. onderzoek tot milieueffectrapportage, GRUP definitief vastgesteld	D

18	Ravenshout N73	Herstructurering (6ha extra opp)	Geen milieuknelpunten	C
19	Ravenshout-Noord	nieuw terrein (25ha)	Onderzoekstraject 2 – reeds ontheffing en GRUP	D
20	Tervant	nieuw terrein (57ha)	Onderzoekstraject 2, plan-MER is goedgekeurd	A,D
21	Kolenhaven Lummen	Herstructurering (20ha op totaal van 23,5ha)	Reeds structuurschets en ontsluitingsstudie opgemaakt 'Structuurschets Insteekhaven Lummen' (Tritel, september 2011) en 'Onderzoek Externe Ontsluiting Insteekhaven Lummen' (Tritel, september 2011)	B
22	Zolder - Lummen Zuid	locatieonderzoek	Plan-MER op te maken	F
23	Hasselt Kanaal	Herstructurering (geen extra opp.)	Geen milieuknelpunten	C
24	Genk Zuid-West	nieuw terrein (48ha)	Onderzoekstraject 2, plan-MER is goedgekeurd	A,D
25	Termien	Afwerking bestaand bedrijventerrein	Plan-MER is goedgekeurd	A
26	Hermes	Herstructurering (15ha op totaal van 114ha)	Geen milieuknelpunten	C
27	Kaatsbeek N702	Inbreiding (15ha op totaal van 36ha)	Mogelijk MER-plicht voor ontbossing; aanwezige beek	G,H
28	Sledderlo	Inbreiding (6,8ha)	Geen milieuknelpunten	C
29	Genk Zuid	Inbreiding (100ha op totaal van 140ha)	MER en ontheffingsdossier beschikbaar voor Genk Zuid fase II.	A
30	Genk Zuid-Oost	Locatieonderzoek	Plan-MER op te maken	F
31	EBEMA*	Herstructurering (13,5ha op totaal van 32ha)	Mogelijk MER-plicht voor ontbossingen, nabijheid beschermd landschap	G
32	Lanaken	Herstructurering (13ha op totaal 17,5ha)	Geen milieuknelpunten	C
33	Lanaekerveld	nieuw terrein (34ha)	Onderzoekstraject 2 - project-MER beschikbaar (PR0264 – goedgekeurd 27/07/2009)	D
TRANSPORTINFRASTRUCTUUR				
33	Kanaalweg ter verbetering ontsluiting Netebekken			E
34	Herstructurering ontsluiting naar regionaal bedrijventerrein			E
35	Sporontsluiting Lanaken-Maastricht			E
36	Sporontsluiting containerterminal WCT Meerhout			E
37	Al dan niet schrapping Cabergkanaal			E
38	Aantakking bedrijventerrein Massenhoven op E313			E
	Gebiedsgerichte uitwerking onder vorm van planMER			
	Gebiedsgerichte uitwerking, screening van milieueffecten			

3.3 Werkhypothese ten behoeve van milieubeoordeling

Omdat het voorliggende plan een locatieonderzoek op programmaniveau betreft, is gedetailleerde informatie met betrekking tot de specifieke bedrijven die zich op het terrein zullen vestigen niet gekend. Enkel het gewenst type bedrijvigheid is, vanuit de visie die in de ENA-studie is uitgewerkt, gekend. Tabel 3 geeft hiervan een overzicht per gebied.

Dit betekent dat informatie zoals de hoeveelheid gegenereerd verkeer, de geluidsproductie van activiteiten en installaties, de emissies in de lucht, hoogte van gebouwen, verharde oppervlakten, afvalproductie, ... niet gekend zijn in de huidige planfase.

Daarom wordt in de effectbespreking gewerkt met hypothesen, kengetallen, ... Bij de bespreking van de verscheidene disciplines is, waar relevant, aangegeven welke hypothesen/kengetallen werden gebruikt om de effectbespreking uit te werken en de wijze waarop met onzekerheden is omgegaan.

Resultaat is een effectbespreking die op planniveau voldoende kon worden uitgewerkt, maar waarbij de conclusies met enige omzichtigheid gehanteerd moeten worden. Zo mogen bijvoorbeeld de figuren waarop de berekende geluidscontouren zijn weergegeven niet als absoluut exacte voorstellingen beschouwd worden, maar enkel als een indicatie van het te verwachten toekomstige geluidsniveau.

Evenmin is de tijdsspanne waarbinnen de bedrijventerreinen ingevuld zullen zijn gekend. Vereenvoudigd wordt binnen de effectbespreking uitgegaan van een toekomstige referentiesituatie 2020, waarbinnen het beslist beleid is uitgevoerd (oa realisatie van de ENA-gebieden, uitgezonderd drie van de vier onbesliste terreinen van besispunt 7 uit de beslissing van de Vlaamse Regering dd 23/04/2004⁶).

Voor een verdere toelichting met betrekking tot beschouwde referentiesituatie en toekomstige situatie en vergelijking tussen de verscheidene situaties teneinde de effecten van het plan in beeld te krijgen, wordt verwezen naar de deelrapporten 'Analyse op programmaniveau' en 'Analyse op gebiedsniveau'.

Voor informatie omtrent de afbakening van de gebieden en oppervlakten die in rekening werden gebracht, wordt verwezen naar het inleidend deel 1 in het deelrapport 'analyse op programmaniveau'.

Tabel 3: Type bedrijvigheid⁷

	Naam	Terreintype	Gewenst type bedrijvigheid
1	Antwerpen-Kanaal	herstructurering	watergebonden
2	Hoge Keer	herstructurering	gemengd regionaal
3	Kapelleveld II	inbreiding	gemengd regionaal
4	Wommelgem - Ranst	locatieonderzoek	deels watergebonden (34 ha.), deels TDL ⁸ (166 ha.)
5	Zwaaikom-Ranst	locatieonderzoek	watergebonden

⁶ Voor het vierde gebied (Zwartenhoek) nam de Vlaamse Regering op 19/07/2006 op basis van de voorlopige resultaten van het planMER en inrichtingsstudie de beslissing om het terrein in zijn totaliteit te ontwikkelen. Het GRUP voor dit terrein werd definitief vastgesteld door de Vlaamse Regering op 26 maart 2010

⁷ De oppervlaktes zoals aangegeven in deze tabel betreffen de aannames van bij de opstart van dit dossier. Mogelijks zijn deze ondertussen gewijzigd door de voortgang in de betreffende dossiers.

⁸ TDL : transport distributie en logistiek

6	Broechem-Ranst	inbreiding	Initieel : deels watergebonden (7,4 ha.), deels gemengd regionaal (24,6 ha.) Vanuit project-MER : 23,ha te ontwikkelen voor bedrijventerrein, 2,5 ha voor functies die gepaard gaan met de geplande bedrijvigheid
7	Beverdonk	nieuw terrein	watergebonden
8	Wolfstee - Klein Gent	inbreiding	gemengd regionaal
9	Heirenbroek	nieuw terrein	deels watergebonden (18,8 ha.), deels gemengd regionaal (16,2 ha.)
10	Hannekenshoek	herstructurering	gemengd regionaal
11	Hoogbuul	herstructurering	deels watergebonden (1,7 ha.), deels gemengd regionaal (7,3 ha.)
12	Portaal Lammerdries	nieuw terrein	gemengd regionaal
13	Geel Liessel	nieuw terrein	gemengd regionaal
14	Eindhoutsebaan	herstructurering	deels watergebonden (10 ha.), deels gemengd regionaal (14,8 ha.)
15	Ham	inbreiding	deels watergebonden (3,3 ha.), deels gemengd regionaal (7,5 ha)
16	Zwartenhoek	locatieonderzoek	deels watergebonden (15 ha.), deels gemengd regionaal (75 ha.)
17	Genenbos	nieuw terrein	TDL
18	Ravenshout N73	herstructurering	gemengd regionaal
19	Ravenshout-Noord	nieuw terrein	gemengd regionaal
20	Tervant	nieuw terrein	gemengd regionaal
21	Kolenhaven Lummen	herstructurering	watergebonden
22	Zolder - Lummen Zuid	locatieonderzoek	deels watergebonden (16,7 ha.), deels gemengd regionaal (86 ha.)
23	Hasselt Kanaal	herstructurering	stedelijke bedrijvigheid
24	Genk Zuid-West	nieuw terrein	watergebonden
25	Termien	Herstructurering	watergebonden
26	Hermes	inbreiding	gemengd regionaal
27	Kaatsbeek N702	inbreiding	gemengd regionaal

28	Sledderlo	inbreiding	gemengd regionaal
29	Genk Zuid	inbreiding	deels watergebonden (26 ha.), deels gemengd regionaal (74 ha.)
30	Genk Zuid-Oost	locatieonderzoek	watergebonden
31	EBEMA	herstructurering	watergebonden
32	Lanaken	herstructurering	watergebonden
33	Lanaekerveld	nieuw terrein	deels watergebonden, deels gemengd regionaal

3.4 Locatieverantwoording en –alternatieven

In het plannings- en overlegproces 'Nadere uitwerking van het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA)⁹ is per deelgebied van het volledige ENA een analyse doorgevoerd van de bestaande ruimtelijke structuur (ruimtelijk-planologisch¹⁰), zijn de ruimtelijk-economische potenties en inbreidingsmogelijkheden onderzocht en werd het mobiliteitsaspect in rekening gebracht.

In bijlage 3 zijn de samenvattende tabellen en figuren opgenomen waarin de afweging van zoekzones per deelgebied is weergegeven. Deze informatie is overgenomen uit de ENA-studie, deel 2.

Op basis van deze analyse werden een aantal locatievoorstellen voor regionale bedrijventerreinen niet weerhouden.

In de beslissing van de Vlaamse Regering (23/04/2004; beslispunt 4) is onder meer de beslissing opgenomen welke terreinen niet werden geselecteerd in het kader van de verdere uitwerking van het Economisch Netwerk Albertkanaal. Voor de lijst van niet-weerhouden regionale bedrijventerreinen wordt verwezen naar beslispunt 4 van de beslissing van de Vlaamse Regering zoals opgenomen in bijlage 2.

Zoals aangegeven in de richtlijnen voor dit planMER, is het niet de bedoeling om in het kader van het planMER deze alternatieve voorstellen opnieuw in overweging te nemen. Voor de weerhouden terreinen na het proces 'Nadere uitwerking van het Economisch Netwerk Albertkanaal' dienen wel inrichtingsalternatieven bestudeerd te worden (voor zoverre de relevantie hiervan blijkt uit inspraakreacties en het gevoerde milieuonderzoek). De mogelijkheid om te verschuiven in oppervlakte, bijvoorbeeld omdat ontwikkeling als industriegebied van delen van het terrein vanuit milieuoogpunt niet gewenst is, wordt eveneens opengelaten cfr de richtlijnen.

⁹ Tijdelijke Vereniging Iris Consulting – Buck Consultants International – WES i.s.m. CIBE in opdracht van Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AROHM, eindrapport deel 1 en 2, augustus 2003

¹⁰ Hierin zijn ook milieuaspecten opgenomen zoals de situering in valleigebied, in ecologisch of landschappelijk waardevol gebied, in open ruimte corridor, niet watergebonden, ...

4 Ruimtelijke structuur

4.1 Verkeers- en vervoersstructuur

Onderstaande alinea's en

Figuur 4 zijn overgenomen uit hoofdstuk 3.2 in deelrapport 1 van de 'ENA-studie'. De voornaamste verkeersassen zijn eveneens weergegeven op

Figuur 4.

De integrale rapporten waaruit deze teksten zijn overgenomen kunnen geraadpleegd worden via:

http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/planningsprocessen/plpr_ec/ena/ena_studie.html

4.1.1 Gebundelde verkeers- en vervoerssystemen

De belangrijkste bundel voor het ENA wordt gevormd door de E313 en het Albertkanaal. De watergebonden bedrijventerreinen en de verkeerscomplexen vormen belangrijke elementen die ophangen aan de bundel. De bundel heeft een belangrijke verbindende functie van internationaal niveau o.a. tussen Luik en Antwerpen.

Daarnaast takken nog enkele bundels van een ander schaalniveau aan op de hoofdbundel. Het betreft:

- N14-Netekanaal
Deze bundel is gekoppeld aan de lineaire stedelijke ontwikkeling Lier-Aarschot. Het kanaal vormt een onderdeel van de verbinding tussen Albertkanaal en Schelde.
- Kanaal Herentals-Bocholt- N19
De bundel ontsluit de lineaire stedelijke ontwikkeling Geel-Neerpelt-Overpelt naar de hoofdbundel.
- Zuid-Willemsvaart-N78
De bundel ontsluit de lineaire stedelijke ontwikkeling Lanaken – Maasmechelen naar de hoofdbundel.

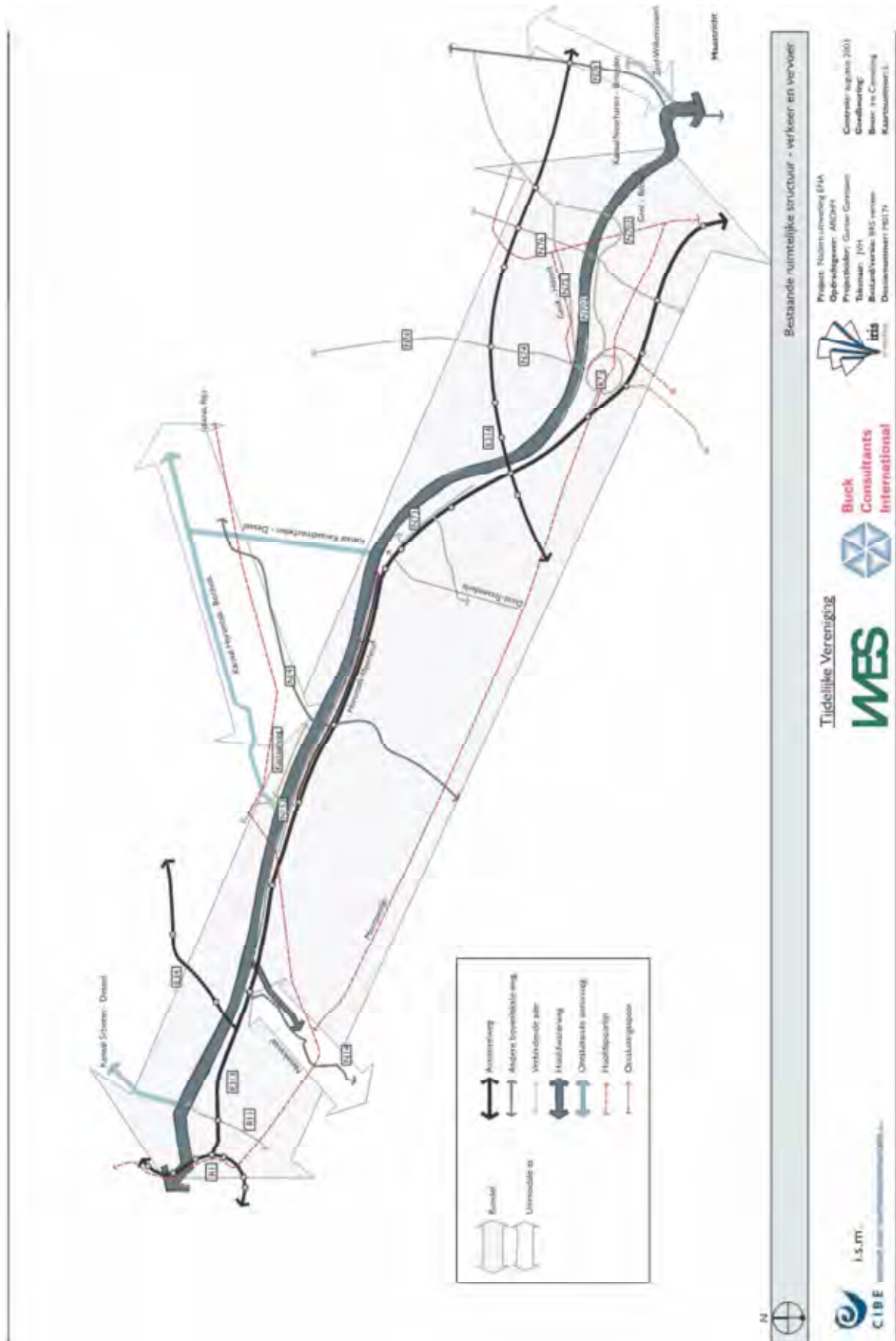
4.1.2 Unimodale verkeers- en vervoerssystemen

Bijkomend aan de bundels laat zich het verkeer en vervoer over de weg verder ruimtelijk onderverdelen in:

- Verbindende aders (E19, Kempische Noord-Zuidverbinding (N19-R14-N71), E34, E314, A2 (NL))
- Om aan te geven hoe bepaalde concentraties bedrijventerreinen naar de autosnelwegen ontsluiten, worden wegontsluitingssystemen onderscheiden die elk verantwoordelijk zijn voor de ontsluiting van een samenhangende concentratie bedrijventerreinen. Als wegontsluitingssystemen in functie van het ENA worden onderscheiden: Grootstedelijk Antwerpen, Massenhoven, Herentals, Geel, Ham, Tessenderlo, Beringen, Lummen, Hasselt, Genk en Lanaken

Het spoorstelsel is opgebouwd volgens een boomstructuur. De stam bestaat uit de Montzenlijn die Antwerpen via Lier en Hasselt verbindt met het Ruhrgebied. Takken worden gevormd door de lijnen Neerpelt-Lier, Diest-Tessenderlo, Hasselt-Genk en Genk-Bilzen. Een zijtak van de lijn Neerpelt-Lier ligt tussen Herentals en Meerhout parallel aan het Albertkanaal en ontsluit in het bijzonder enkele bedrijven. Relevante ongebruikte spoorwegen zijn de verbinding Winterslag-Zonhoven en Lanaken-Maastricht.

Naast de waterwegen die onderdeel zijn van bundels komen het Kanaal Dessel-Schoten en Schoten-Kwaadmechelen voor. Deze kanalen behoren tot het systeem van Kempische Kanalen.

Figuur 4: Bestaande ruimtelijke structuur - verkeer en vervoer (bron: ENA-studie)

4.1.3 Pijpleidingen

De E313 is tussen de Haven van Antwerpen en Lummen een belangrijke drager van 2 leidingstraten: enerzijds een leidingstraat van Antwerpen naar Tessenderlo en anderzijds tussen Geel via Ravenshout en Zolder-Lummen Zuid naar Genk en vervolgens via Maasmechelen naar Geleen (NL). Een belangrijke kruising met een noord-zuid as komt voor te Herentals. Daarnaast wordt het systeem gekruist door verschillende afzonderlijkeleidingen.

Autonome systemen bestaan tussen Wolfstee-Klein-Gent en Hoogbuul, tussen Genk-Zuid en de vroegere mijnterreinen, tussen Ravenshout en Schoonhees.

Vanuit Lanaken loopt een leidingstraat richting Luik. Doorheen het bedrijventerrein 33 Lanaekerveld lopen 2 pijpleidingen van Air Liquide (die bij de ontwikkeling van het bedrijventerrein dienen verlegd te worden).

4.2 Ecologische samenhang op macroniveau

4.2.1 Ecoregio's en ecodistricten

Ten behoeve van het inschatten van problemen en potenties op het vlak van milieu en natuur werd Vlaanderen in het kader van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen in 1993 opgedeeld in zogenaamde ecodistricten en ecoregio's. Ecodistricten zijn gedefinieerd als ruimtelijke eenheden die gekenmerkt worden door een aantal abiotische eigenschappen die in de tijd langzaam veranderen. Een ecodistrict vertoont gelijkende milieukeurmerken – geologie, geomorfologie, bodemsamenstelling en (grond)waterhuishouding – en dus ook een vergelijkbare gevoeligheid voor milieuverstoringen. Op een hoger niveau werden de ecodistricten samengevoegd tot ecoregio's, voornamelijk op basis van samenhang in geologie, geomorfologie en/of bodemkenmerken.

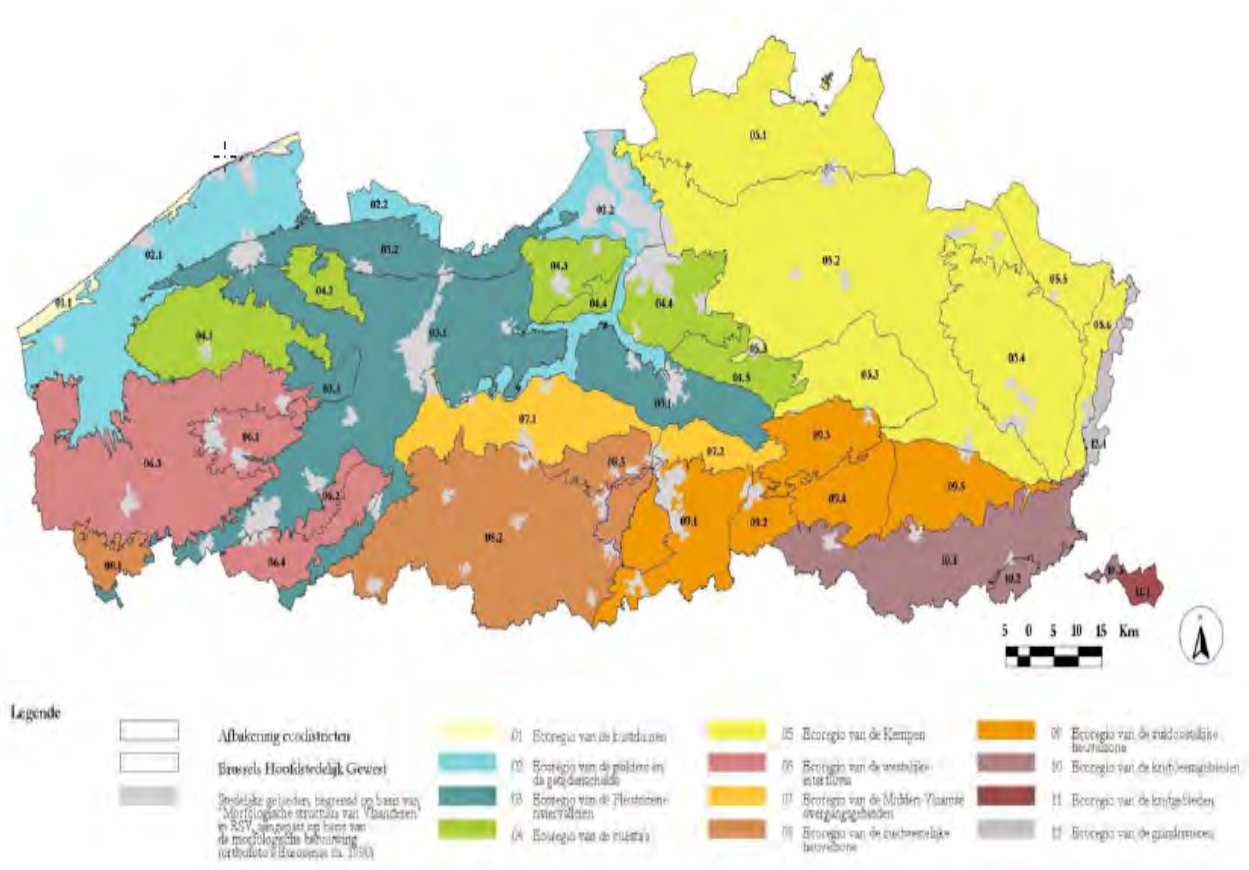
Het studiegebied valt grotendeels onder de '**ecoregio van de Kempen**' (zie Figuur 5, lichtgeel).

Daarenboven is aan de oostelijke zijde ook de overgang naar de '**ecoregio van de zuidoostelijke Heuvelzone**' (zie Figuur 5, oranje) van belang.

De belangrijkste kenmerken van de aanwezige ecoregio's en ecodistricten zijn samengevat in Tabel 4

Tabel 4: Korte typering van de ecodistricten en ecoregio's in het studiegebied

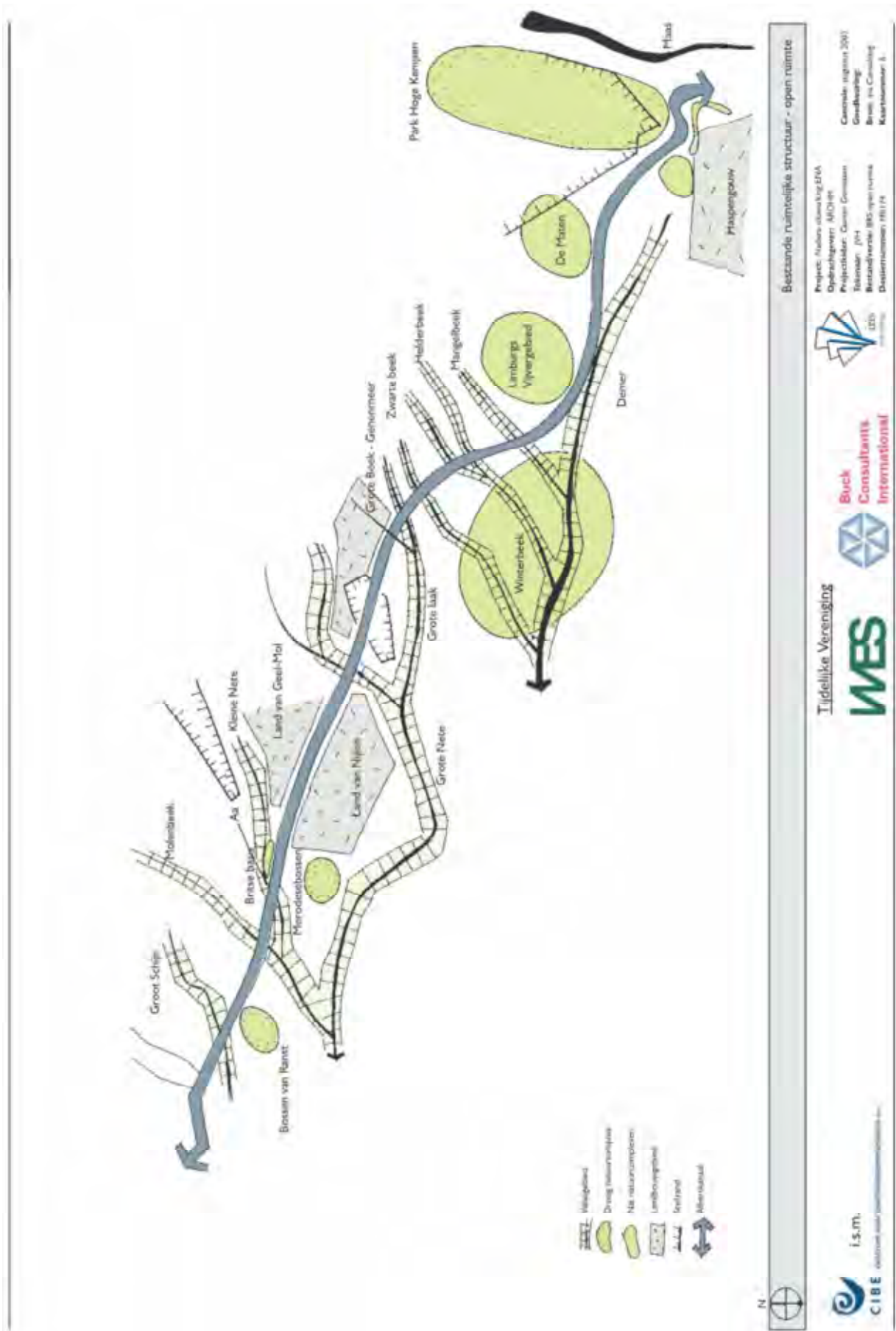
code	Ecoregio's en ecodistricten	Korte typering
5	Ecoregio van de Kempen	Gebied met naar het noorden toe zachtjes afhellende, overwegend zandige Tertiaire ondergrond; bedekt met dikke laag Quartair zand; microklimaat
5.2	Centraal-Kempisch rivier en duinendistrict	vrij laag gelegen vlak tot zwak golvend gebied met een overwegend zandige Tertiaire ondergrond, bedekt met (lemige) dekzanden en talrijke landduinen; dicht rivierennetwerk
5.3	Zuid-Kempisch Heuveldistrict	reliëfrijk gebied; erosiebestendige ijzerzandsteenheuvels waartussen brede moerassige valleien; vaak ijzerrijke kwel in de valleien; zandige bodems
5.4	Oost-Kempisch puinwaaierdistrict	Plateau gevormd door vroeger afgezet erosiebestendig puin van Maas en Rijn; infiltratiegebied voor omliggende gebieden; droge zandige bodems
9	Ecoregio van de zuidoostelijke heuvelzone	Heuvelachtig gebied met uitgesproken systeem van infiltratie - en kwelgebieden ; lemige bodems
9.5	Vochtig Haspengouws leemdistrict	Vlak tot zwak golvend gebied; weinig doorlatend Tertiair kleisubstraat met tijdelijke opgehouden watertafels; rivierenstelsels met uitgesproken oeverwallen; (zeer) vochtige bodems in winter en voorjaar

Figuur 5: De ecodistricten en ecoregio's in Vlaanderen

4.2.2 Voornaamste natuurkernen per ecodistrict

De ligging van de grote natuurkernen is weergegeven op Figuur 6. Deze is overgenomen uit de ENA-studie, deel 1. In volgende alinea's wordt deze structuur besproken voor een aantal zones (oost – west). De situering tov natuurbeschermingsgebieden (SBZ, VEN, reservaten) is weergegeven op kaart 3.

Figuur 6: belangrijke natuurentiteiten en ecologische verbindingen in het studiegebied (bron: ENA-studie)

4.2.2.1 Overgangszone tussen het Oost-Kempisch puinwaaierdistrict (5.4) en het vochtig Haspengouws leemdistrict (9.5).

Zone tussen Lanaken en Genk

Het meest oostelijk deel van het studiegebied bevat de overgang tussen het Oost-Kempisch puinwaaierdistrict of Kempisch Plateau (5.4) en het vochtig Haspengouws leemdistrict (9.5). Het Oostkempisch puinwaaierdistrict wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van grote compartimenten weinig bebouwde open ruimte bestaande uit landbouwgebied, naaldbos, eiken-berken of eiken-beukenbos en heidegebieden. Deze compartimenten worden doorsneden door kleinschalige, ecologisch vaak nog opvallend intacte beekvalleitjes die vanop het Kempisch Plateau afvloeien richting Demervallei. Zo bestaan ondermeer de valleien van de Zutendaalbeek, Bezoensbeek en Molenbeek uit kleinschalige landschappen met waardevol vochtig tot nat valleigrasland. In deze valleien is de rust goed bewaard gebleven. Delen ervan werden aangeduid als stiltegebied. Goed ontwikkelde relicten van dit afwisselend open en beboste landschap komen aan de zuidrand van het Kempens Plateau nog veelvuldig voor aan weerszijden van het Albertkanaal.

Ten zuiden van het Albertkanaal tussen Genk en Lanaken strekt zich vochtig Haspengouw uit. Het betreft een heuvelend vruchtbaar landbouwland met plateaus die doorsneden door ecologisch waardevolle veelal gesloten beekvalleien. In deze studie is meerbepaald de noordoostelijke zone van het Demerbekken (Winterbeek) betrokken. De zone tussen Eigenbilzen en de weg Bilzen-Zutendaal (i.e. de noordoostelijke bronzone van de Winterbeek-Demervallei) is nog volledig onbebouwd en bevat waardevolle bossen, graslandjes en ruigten.

Naast het Albertkanaal bevinden zich in deze zone verschillende grote opgespoten terreinen, die door spontane ontwikkeling zowel floristisch als faunistisch erg waardevol zijn. Ze zorgen voor ecologische hotspots in de droge open sfeer en zijn onderling verbonden door kanaalbegeleidende graslandstroken in (zuid)oost – westelijke richting.

Het contact tussen beide districten (5.4 en 9.5) in noord-zuidrichting is momenteel verzekerd door de aanwezigheid van gelijkaardige ecotopen ten noorden en ten zuiden van het Albertkanaal, zijnde gesloten boskernen en bosfragmenten (beboste zuidranden van Kempisch Plateau in Zutendaal en Maasmechelen ten noorden van het Albertkanaal en het Munsterbos-De Branderij-Bonijtersbos-Zangerheide en aanliggende boskernen ten zuiden van het kanaal), heiderelicten en kleinschalige, ecologisch opvallend intacte beekvalleitjes met een afwisseling tussen open graslandzones en beboste delen (valleien van Meersbeek – Bezoensbeek – Munsterbeek/Echelwater - Zutendaalbeek – Kaatsbeek). Een speciale vermelding verdient ook de meest zuidoostelijke zone van 'industriegebied Genk-Zuid'. Deze nog niet ontwikkelde zone bestaat uit zeer waardevol blauwgrasland omgeven door eiken-berkenbos en broekbos.

4.2.2.2 Overgangszone tussen het Centraal-Kempisch rivier – en duinendistrict 5.2.(Lage Kempen) en het vochtig Haspengouws leemdistrict (9.5).

Ten noorden van het Albertkanaal bevindt zich hier het vijvergebied Midden-Limburg en aan de andere zijde van het kanaal de overgang naar de vallei van de Demer. De zone tussen het Albertkanaal en de Demer heeft hier een sterke ecologische relatie met de gebieden ten noorden van het kanaal: dezelfde types van waardevolle ecotopen komen voor aan beide kanten van het kanaal en grote natuurkernen lopen in mekaar over via intacte kleinschalige landschappen of beekvalleien. Dankzij deze bestaande ecologische noord-zuidverbindingen betreft het hier een zeer uitgestrekte natuurkern die van internationaal belang is voor onder meer de avifauna.

Zone tussen Genk en Hasselt

Deze zone bevat de uiterst waardevolle natuurkernen 'De Maten' (ten noorden van het kanaal) en 'De Dautewijers' – Pomperik (ten zuiden van het kanaal). Ondanks het feit dat er hier veel bebouwing is tussen de Demer en het kanaal staan beide kernen toch in interactie met mekaar door middel van een aantal kleinere valleitjes (Stiemerbeek, Miserikbeek, Dautebeek) en de Demer zelf. Bovendien staan de Dautewijers nog in contact met de waardevolle oostzijde van ENA-zone Genk-Zuid (met valleitje van 't Echelwater) en het Munsterbos; door middel van de Kaatsbeekvallei en nog aanwezige stapstenen op de nog niet ontwikkelde industriekavels van Genk-Zuid.

Het natuurgebied 'De Maten' heeft in wetenschappelijke kringen een internationale bekendheid. Er is een grote verscheidenheid aan zeldzame biotopen (oligotrofe vijvers, visvijvers, droge heide, duinen met pioniervegetaties, rietmoerassen en broekbossen) hetgeen aanleiding geeft tot een soortenrijke flora en fauna.

Zone tussen Hasselt en Tessenderlo

Met deze zone zitten we in het kerngebied van het vijvergebied van Midden –Limburg en de uitlopers ervan naar de Demervallei. De belangrijkste natuurkernen zijn hier de 'Laambeekvallei', 'Wijvenheide' en 'De Platweyers'. Deze uiterst waardevolle vijvergebieden zijn respectievelijk via de Laambeek, de Slangebeek, de Voortbeek en de Roosterbeek verbonden met de Demervallei. De tussenliggende valleigebieden bestaan veelal uit vochtige graslanden met veel kleinschalige landschapselementen, zodat de verbinding doorloopt tot aan het Schulensbroek.

In de vallei van de Laambeek komen verschillende interessante biotopen voor. De Laambeek is dikwijls omsloten door houtkanten met een rijke voorjaarsflora. Beekbegeleidende populieraanplanten zijn hier vaak goed gerijpt en bevatten zeldzaamheden als Boswederik. Es, Zwarte els en Zomereik vormen de boomlaag in de meer natuurlijke beboste valleidelten. De vijvers van de Laambeekvallei zelf zijn florisch gezien rijk. Rond de vijvers liggen rietlanden, oligotrofe wilgenstruwelen, schrale graslanden en broekbossen.

De Roosterbeek voedt meerdere vijvercomplexen. In het zuidoostelijke hoek van het complex liggen de Platweiers. In de meer noordelijke valleidelten treffen we de vijvers aan van Wijvenheide, Terdonk en Kolberg. De vijvers van Wijvenheide zijn via de St-Jansvijvers verbonden met de Bolderbergbeek. Het ecologisch waardevol geheel van deze vijverstelsels omvat verschillende hoog gewaardeerde ecotopen zoals mesotrofe en oligotrofe vijvers, rietkragen, broekbossen, wilgenstruwelen en vochtige graslanden. In ondiepe slibrijke plassen groeien zeldzame moerasplanten. Bovendien worden de vijvers bij het afvangen van de vissen tijdelijk drooggelegd. Die pioniersvegetatie die zich dan ontwikkelt op de zandgrond bevat meerdere zeer zeldzame éénjarige plantensoorten. Voor sommige onder hen vormen deze drooggevallen vijvers van Midden-Limburg de enige groeiplaats in Vlaanderen. Het vijvercomplex bevat een rijke libellenflora en is een zeer belangrijk broedgebied voor zeldzame water – en moerasvogels.

Ten noorden van de E313 ligt bovendien de Zwarte beek, zonder meer de best bewaarde vallei in Limburg. De bovenloop (Zwarte beek en Helderbeek) is echter sterk geïsoleerd van de benedenloop mekaar door bebouwing rond Beringen en reeds bestaande kanaalbegeleidende industrie

4.2.2.3 Centraal-Kempisch rivier – en duinendistrict 5.2. (vervolg) en het Zuid-Kempisch Heuveldistrict 5.3

Zone tussen Tessenderlo en Geel

In deze zone kruist de Grote Nete het Albertkanaal. Langsheen de Grote Nete zijn grote natuurkernen gelegen die via de beek in verbinding staan met mekaar. De vallei is vrij open. Minder waardevolle grasland dat in landbouwgebruik is, wisselt af met waardevolle natuur in de natte ruigtesfeer. Verspreid komt zeer waardevol grasland en broekbos voor. De linkeroever stroomopwaarts van het Albertkanaal is sterker verbost. De beek heeft in deze zone meerdere kleinere zijlopen die vaak ecologisch waardevol zijn. Ten noorden van het kanaal bevindt zich natuureservaat 'Malesbroek' dat via de Grote Nete en aanliggende vallei-ecotopen verbonden is met het Zammels broek ten zuiden van het kanaal. Meer stroomafwaarts stroomt de Grote Nete onder de 'Bossen van de Merode' door, met Varenbroek op de rechteroever als natte valleiboszone. Middels een zijbeek, de kleine Laak, wordt ook het gebied 'De Roost – Craeywinkel' aangetakt zodat in totaal een uitgestrekte natuurkern langs de Grote Nete gelegen is.

Het Malesbroek bevat het valleilandschap van de Grote Nete aan de samenvloeiing met de Molse Nete. Het bestaat uit naaldbossen, droge heideterreintjes, natte broekbossen, vochtige wei- en hooilanden, rietkragen en open water. De verscheidenheid aan biotopen is groot.

Het Zammelsbroek is één van de minst geschonden valleilandschappen uit de wijde omgeving. Het is erg gevarieerd, er zijn duinen, weilanden, broekbosjes en waardevolle beekjes. Naast moerasvegetaties komen ook schrale soortenrijke hooilandjes voor en verschillende types van struwelen en hakhoutbosjes. De plassen en sloten met hun rijke begroeiing dragen bij aan de ecologische waarde.

De Roost Craeywinkel is een gevarieerd moerasgebied in de vallei van de Grote Laak. Een afwisseling van oude elzenbroeken, verlande turfputten, bloemenrijke hooilanden, opschieten wilgenstruweel en talrijke sloten en grachten maken de Roost tot een waardevol moerasgebied. Over kleine afstanden gaan soortenrijke droge graslanden over in natte gronden vol Dotterbloem en Gele lis.

Zone van Herentals tot Grobbendonk

Deze zone bevat de vallei van de Kleine Nete, één van de zuiverste rivieren in Vlaanderen.

Tussen de vallei van de Kleine Nete en de Tweede beek –Derde beek bevindt zich het zuid-kempisch heuveldistrict (Kempische heuvelrug) dat zich verder uitstrekt naar Kasterlee. Deze zone is sterk verbost. Het grootste gedeelte is ingenomen door naalduinaanplanten, doch is afgewisseld met waardevolle vennen en kleine heideveldjes. De valleizones aan de randen van de heuvelrug bevatten zeer waardevolle bossen, heidegebiedjes en valleigraslanden. Tussen deze valleien van de Kleine Nete en de Tweede-Derde beek zijn meerdere natuurgebieden gevestigd. Ze bevatten een gradiënt van droge ecotopen op de heuvelrug naar vochtige tot natte ecotopen in de valleien en zijn daardoor zeer verscheiden.

Het Olens broek en het Zwart water zijn de voornaamste natuurgebieden. Het zijn gevarieerde laagveengebieden die grotendeels bestaan uit Elzenbroeken, hooilanden en rivierduinen met daartussen vennen die ontstonden door de ontginning van turf en ijzererts. Ten westen van het Olens broek ligt de Langendonk, een kleinschalig landschap met een afwisseling van natte hooilandjes, houtwallen en elzenbroekbosjes.

Verder naar het westen blijft de Kleine netevallei zeer waardevol. Grote delen zijn bebost met naalduin, maar er komen ook uitgestrekte eikenbossen en broekbossen voor. De natuurgebieden Vuilvoort en Schupleer liggen hier op de rechteroever van de Kleine Nete, terwijl de linkeroever grenst aan het militair

domein van Grobbendonk. Voor deze zone werd in het natuurrichtplan 'Kempische heuvelrug benedenstrooms' omvorming van naaldbos naar inheems loofhout voorzien en wordt er in de natte valleien zoveel mogelijk gestreefd naar herstel van broekbos. Voor het militair domein wordt als streefbeeld een mozaïek van gemengd bos met duin, droge heide en vennen vooropgesteld.

Uit bovenstaande blijkt duidelijk dat de Netevallei in deze zone zeer waardevol is. Ten zuiden van het kanaal komen ook nog waardevolle boskernen en heideveldjes voor, maar onder meer door bebouwing en een reeds bestaand netwerk van kanaalbegeleidende industrie is de ecologische interactie tussen de gebieden ten noorden en ten zuiden van het kanaal momenteel reeds sterk verstoord. Aan de oostzijde van ENA-gebied Beverdonk dwarst de Kleine Nete het Albertkanaal.

Zone tussen Grobbendonk en Antwerpen

Ook in deze zone blijft de Kleine Nete een waardevolle tot zeer waardevolle vallei. De vallei is hier wel meer open. Het valleideel net afwaarts van het Albertkanaal is iets minder waardevol en is sterk in landbouwgebruik. Hier komt minder waardevol grasland voor afgewisseld met akkers en toch ook enkele zeer waardevolle bosfragmenten. Nog verder stroomafwaarts buigt de Kleine Nete af naar het zuidwesten en loopt parallel aan het Netekanaal. Deze zone bevat vooral zeer waardevolle open biotopen zoals moerassen, natte ruigtes en valleigraslanden. Ten noorden van het kanaal is er middels de beboste vallei van de Willeborrebeek een verbinding naar het meer noordelijk gelegen waardevolle Zoerselbos.

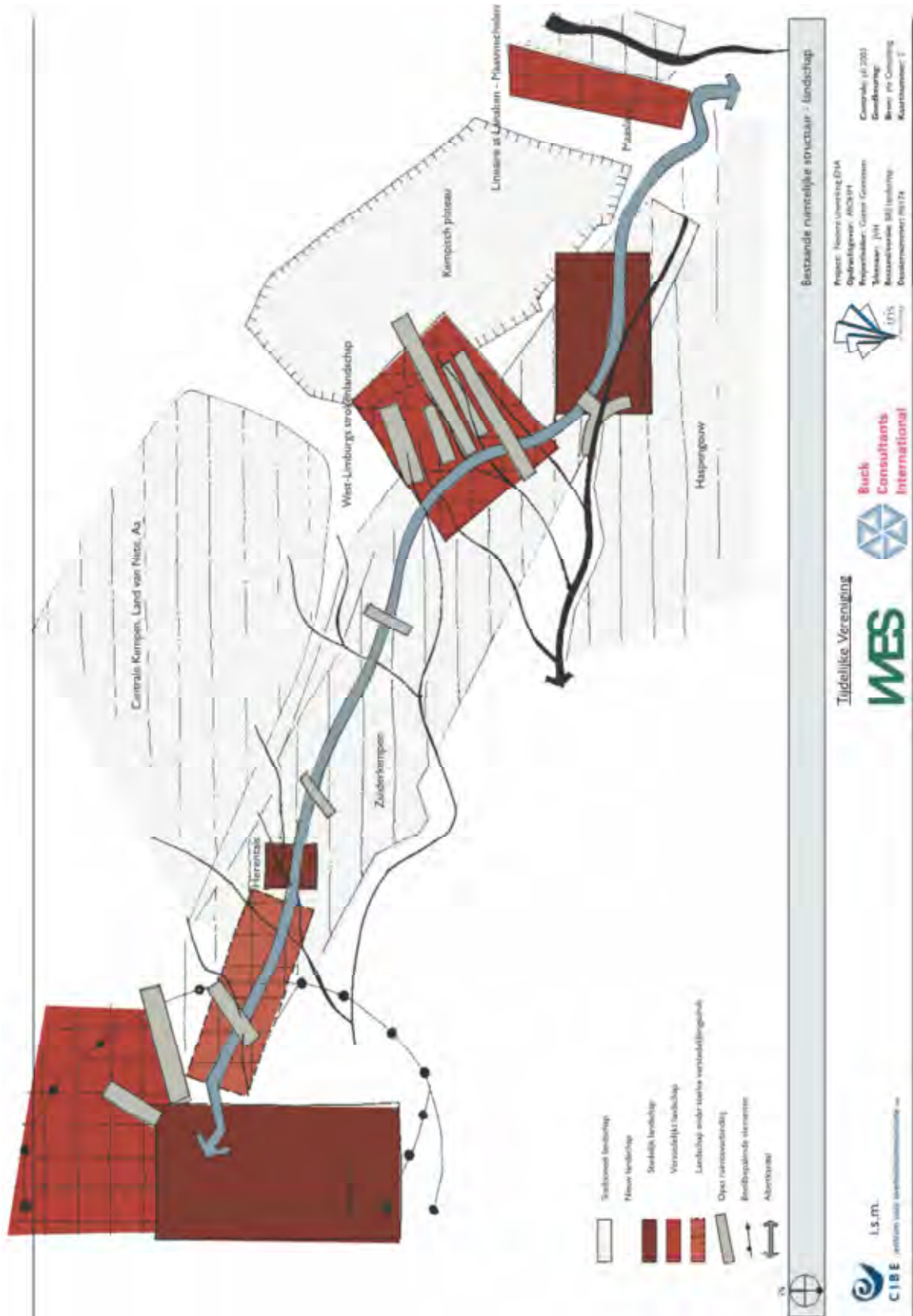
Meer naar het westen hebben we ten noorden van het kanaal de Schijnvallei als aspectbepalende natuurkern. Ten zuiden van het kanaal komen ook zeer waardevolle natuurkernen voor, vooral in de bossfeer: 'Hoge Aard, Zevenbergenbos, Muizenbos en 'Tussen Maas en Moor'. De ENA-gebieden Wommelgem-Ranst en Kapelleveld zijn grote open ruimtegebieden die echter sterk in landbouwgebruik zijn en vooral bestaan uit minder waardevol grasland en akkerland .

In de buurt van de Zwaaiikom in Ranst komt ook een zeer waardevolle boskern voor in de vallei van de Tappelbeek. Bovendien takt de Zwaaiikom aan op de antitankgracht, die een cruciale rol speelt in de migratie van vleermuizen tussen fourageergebieden en overwinteringsplaatsen (fortengordel rond Antwerpen). De fortengordel is van internationaal belang als overwinteringsplaats van vleermuizen.

Via de Tappelbeek, Moerbeek, Grote en Kleine Merrebeek, Keerbeek en Diepebeek is er een zekere ecologische uitwisseling mogelijk tussen hoger vermelde natuurkernen, maar zoals reeds gezegd zijn de relaties verstoord door bebouwing en wegen.

4.3 Landschappelijke structuur: traditionele en nieuwe landschappen

Onderstaande tekst en Figuur 7 zijn gebaseerd op hoofdstuk 3.4 uit rapport 1 van de "ENA-studie".

Figuur 7: Bestaande landschappelijke structuur (bron: ENA-studie)

4.3.1 Traditionele landschappen

Het ENA is te situeren binnen de volgende traditionele landschappen (zie kaart 8.1 voor een situering tov deze traditionele landschappen):

- Centrale Kempen;
- Zuiderkempen;
- Kempens Plateau;
- Haspengouw;
- Maasland

Daarnaast worden de volgende rivierbekkens doorsneden.

- Vallei van de Nete;
- Dijle-Gete-Demerbekken;

In volgende alinea's is een korte beschrijving van deze traditionele landschappen opgenomen

Centrale Kempen

Het traditioneel landschap van de Centrale Kempen betreft een bosrijk, zacht golvend landschap met een uitgesproken parallelle reliëfstructuur, gevormd door valleien en de langs liggende ruggen. Bijzonder waardevol zijn de valleien. Het meest westelijk deel behoort reeds tot het stedelijk weefsel van Antwerpen. Het gebied staat onder een suburbanisatiedruk vanuit Antwerpen. Enkel in het gebied van de Kempische Poort (tussen Kanaal Herentals – Bocholt en Grote Nete) en rond Tessenderlo en Beringen komen relatief weinig relictten voor.

Zuiderkempen

In Antwerpen betreft het een bosrijk gebied met zeer waardevolle valleigebieden die onder een enorme verstedelijkingsdruk staan. West-Limburg wordt in hoofdzaak ingenomen door een verstedelijkt strokenlandschap met vrij structuurloze bebouwingsstroken afgewisseld met kleinschalige beekvalleien. Het geheel wordt onderbroken door het industriële landschap van Albertkanaal en E313. Verder stroomopwaarts gaat dit gebied over in de depressie van het open- en vochtig Demerland, met versmallende beekvalleien en getuigenheuvels. In Midden-Limburg onderbreekt het stedelijk landschap van Hasselt de Demervallei, die in het oosten sterk versnipperd is door bebouwingslinten en infrastructuren. Het industriële lint langs het Albertkanaal wordt onderbroken door de uitlopers van het vrijwel onbebouwd Midden-Limburgs Vijvergebied. De oostelijke Demervallei wordt in het noorden begrensd door het industriële landschap van Genk en op het Kempisch Plateau door het Genkse tuinvijkenlandschap en door de Zonhovense openrasterbebouwing. Relictten zijn hoofdzakelijk beperkt tot de valleien van de Grote Nete, de Demer en de Herk.

Kempisch Plateau

Het ENA overlapt met de zuidrand van het Kempisch Plateau. Het vlakke plateau strekt zich uit over Noord en Noordoost-Limburg. Het gebied wordt gekenmerkt door weinig bebouwde en grote compartimenten landbouw en bos of heide. De compartimenten worden doorsneden door kleinschalige, gesloten beekvalleien, bebouwingslinten, losse verspreide bebouwing en uitwaaierende stadjes. Relictten van het traditioneel beboste landschap komen nog veelvuldig voor in het zuiden van het Kempisch Plateau aan weerszijden van het Albertkanaal.

Maasland

Gelegen in het oosten van Limburg op de grens met Nederland ligt een vlak en smal ingesneden terrassenlandschap rond de meanderende Grensmaas. Op de as Lanaken – Maasmechelen komt een verstedelijkt landschap voor in parallelle stroken van oost naar west gekenmerkt door een open landbouwgebied met kleine kernen, een verlinte Rijksweg (N78), nieuwe woonwijken en mijncités. Het traditionele landschap is teruggedrongen tot enkele kleinere kernen in het gebied ten oosten van de N78.

Haspengouw

Ten zuiden van het Albertkanaal en de Demervallei strekt zich Haspengouw uit. Vochtig Haspengouw betreft een heuvelend vruchtbaar landbouwland en plateaus doorsneden door gesloten beekvalleien. Vochtig Haspengouw is sterk verlint. Buiten de Herkvallei resten nog weinig overblijfselen van het traditionele landschap. Meer zuidelijk gaat Vochtig Haspengouw over in Droog Haspengouw, dat minder doorsneden in door grote beekvalleien.

4.3.2 Nieuwe landschappen

Nieuwe landschappen kunnen we binnen het ENA grosso modo onderverdelen in drie types: stedelijke landschappen, verstedelijkte landschappen en industriële landschappen.

Als stedelijk landschap zijn voor het ENA belangrijk: Antwerpen, Herentals aan weerszijden van het Albertkanaal, Geel buiten de directe omgeving van het Albertkanaal, Hasselt aan weerszijden van het Albertkanaal en rond de E313, Genk ten noorden van het Albertkanaal gescheiden van het kanaal door het industrieel landschap.

Als verstedelijkt landschap worden het bebouwd perifeer landschap ten noordoosten van Antwerpen, de assen van het West-Limburgs strokenlandschap en de as Lanaken – Maasmechelen beschouwd. Het gebied tussen Herentals en Antwerpen staat momenteel onder sterk verstedelijkingsdruk en kan evolueren naar een verstedelijkt landschap.

Industriële landschappen komen in de directe omgeving van het Albertkanaal en de E313 voor. Zij hebben vaak een lage landschappelijke kwaliteit. Zij zijn in hoofdzaak gelegen te Antwerpen, de as Herentals-Geel, de as Tessenderlo-Lummen en rond Genk. Kleinschaligere industriële landschappen komen over het geheel van de bundel E313-Albertkanaal voor.